

EXAMENSARBETE

Våren 2012

Sektionen för Hälsa och Samhälle
Socionomprogrammet

Samverkan mellan socialtjänst och polis, när ett barn misstänks för ett brott

**- En kvalitativ studie, ur ett
myndighetsperspektiv**

Författare

Jonna Persson

Emelie Svensson

Handledare

Ann-Margreth Olsson

Examinerande lärare

Weddig Runquist

Abstract

Title: Cooperation between the police and the social service when a child is suspected of a crime – from the view of the authorities

Author: Emelie Svensson and Jonna Persson

Supervisor: Ann-Margreth Olsson

Assessor: Weddig Runquist

The purpose of our study is to see how the interaction between the social services and police work when a child under 15 years is suspected of crimes.

What happens to the child from an agency perspective? How is the experience for the child and how do they get their voices heard? How is the professional perspective for a child when a child is suspected of a crime? What do the various authorities for short-term and long-term measures for the child?

We have chosen to do a qualitative study using semi-structured interviews. The study includes six interviews with two police officers, three field secretaries and a social worker in two different municipalities. A medium sized municipality, and a larger community.

The people we interviewed think differently about collaboration. The municipality have different workforms. In the smaller municipality works a social worker at the police station once or twice a week. While in the larger municipality the police and social worker work separately but together nonetheless. The result shows that they are not completely satisfied with the interaction that is today, but it takes a lot of time to build it up and it can always be better. Furthermore, the study shows that the lack of time and resource issues control much of social service work. For the analyzes we have used a theory of interaction. The result shows that the professionals are using the children's perspective a lot when they are working with children who are suspected of crime.

Keywords: Children suspected of crimes, collaboration and cooperation, child, youth, cooperation between social services and the police.

Förkortningar

LUL- Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

SoL – Socialtjänstlagen

BRÅ- Brottsförebyggande rådet

PL- Polislagen

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problembakgrund	6
1.2 Syfte och forskningsfrågor	10
1.4 Undersökningens relevans för socialt arbete.....	10
1.5 Aktuell lagstiftning.....	11
1.6 Disposition	14
2. Teori	15
2.1 Teori om samverkan.....	15
3. Metod och metodologiska överväganden.....	19
3.1 Val av metod	19
3.2 Semistrukturerade intervjuer- metodens förtjänster och begränsningar.....	21
3.3 Urvalsprocessen	22
3.4 Intervjuns genomförande.....	23
3.5 Bearbetning och analys av data.....	24
3.6 Reliabilitet och validitet i en kvalitativ studie.....	25
3.7 Forskningsetiska överväganden	25
3.9 Litteratur- och artikelsök.....	27
3.9.1 Källkritik	28
4. Aktuellt kunskapsläge	30
5. Resultat och analys.....	33
5.1 Resultat.....	33
5.1.1 Resultat för fältsekreterare 1-2-3 i Lillstad & Storstad	33
5.1.2 Resultat för polis 1-2 inom regionen som både Lillstad och Storstad tillhör.....	40
5.1.3 Resultat för socialsekreteraren i Lillstad	44
5.2 Analys och diskussion.....	48
6. Slutsatser	55
7. Diskussion	57

Förord

Vi vill tacka alla personer som har deltagit i våra intervjuer och tagit sig den tiden att ställa upp. Utan er hade vår uppsats inte gått att genomföra. Vi vill även säga ett stort tack till våra familjer som varit med och stöttat oss under hela arbetets gång.

Tack!

/ Emelie Svensson och Jonna Persson

1. Inledning

Det är väldigt ovanligt att barn begår grova våldsbrott, som när barn dödar ett annat barn. Från åren 1990-2011 har det inträffat att det har varit barn som varit gärningsmän i fem fall, bland annat fallen i Arvika och Ljungby. De vanligaste brotten bland barn är stöld och skadegörelse. År 2005 misstänktes 19 000 barn under 15 år för brott (Öberg 2007). När ett barn begår ett brott tar socialtjänsten över från polisen eftersom barn under 15 år inte är straffmyndiga. När socialtjänsten får in en polisanmälan där ett barn misstänks för brott träder socialtjänstlagen och LUL in, Lagen om unga lagöverträdare. Socialtjänsten gör då en förhandsbedömning, för att se om en utredning ska öppnas (Jarl, Holmberg & Öberg 2008). I kapitel 1 kommer vi att behandla en del bakgrund till uppsatsämnet, och problematiken som finns inom detta område. Därefter presenteras syfte och frågeställningar, återkommande viktiga begrepp och undersökningens relevans för socialt arbete, samt gällande lagar rörande denna problematik.

1.1 Problembakgrund

Det finns inte mycket kunskap om barn som begår brott innan de är straffmyndiga och en anledning till det är att det inte förs statistik. Detta beror på att ungdomar och barn under 15 år inte får lagföras och de redovisas varken i statistiken över personer som är misstänkta för brott, i statistiken över personer som blivit lagförda för brott eller i kriminalvårdsstatistiken (Kriminalstatistik 2010, BRÅ 2011). Kunskapen om vad som händer när ett minderårigt barn begår brott är bristfällig (Jarl, Holmberg & Öberg, 2008).

När en polisanmälan inkommer ska socialtjänsten meddelas och ska då enligt socialtjänstlagen inleda en förhandsbedömning, för att sedan besluta om en utredning ska inledas eller inte. I normala fall inleds inte en polisutredning men polisen kan inleda en utredning enligt 31§ i LUL (lagen om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare), exempelvis om socialtjänsten skulle behöva det, om det behövs för att utreda om någon som är straffmyndig som deltagit i brottet, om man letar efter något

som stulits i brottet eller om det är betydelsefullt att utredning görs (Öberg 2007; Clevesköld, Thunved & Thunved, 2007).

I socialtjänstlagen (1 kap. 2§ SoL) framgår att socialnämndens är skyldig att följa barnets eller ungdomens unga år, som visat tecken på en ”ogynnsam utveckling”, de unga som riskerar att utvecklas på ett ogynnsamt sätt ska skyddas och få det stöd som behövs (Clevesköld, Thunved & Thunved, 2007).

De insatser som görs när barn begår brott från socialtjänstens sida är framför allt stödsamtal. Det handlar då om stöd till både barnet och dess familj, och det sker på frivillig grund enligt socialtjänstlagen. Andra insatser som görs för barnen är att de kan få en kontaktperson, få medverka i ett program, medling och samtalsstöd från andra personer än socialtjänsten. Det som är avgörande för vilken insats det blir, beror på socialtjänstens bedömning av brottets karaktär men framför allt brottets allvarlighetsgrad. I de grövre brottsfallen kan de leda till att barnet blir omhändertaget enligt LuL (Jarl, Holmberg & Öberg 2008).

Det finns krav på att utredningar gällande barn under 15 år, ska handläggas så skyndsamt som möjligt. Omständigheterna i dessa utredningar kan variera mycket och därför finns inte någon bestämd tidsplan, utan att man ska göra det så fort som det är möjligt. Socialtjänsten ska se till att detta tillgodoses, de ska givetvis ta hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Det kan underlätta att samarbeta eller samverka med grupper hos polisen som är inriktade på barn som begår brott (Clevesköld, Thunved & Thunved 2007).

Det finns ett antisocialt beteende ibland vissa barn som ofta leder till fortsatt kriminalitet även i vuxen ålder. Det finns även ett temporärt antisocialt beteende som många ungdomar går igenom, men som aldrig leder till någon fortsatt kriminalitet, vilket ofta beror på till exempel gruppsyck eller en lite sämre föräldrakontroll. När det talas om det antisociala beteende som hänger kvar under hela livet så är det ofta ogynnsamma uppväxtförhållanden, bristande uppfostringsmetoder, och även personlighetsdrag som impulsivitet och aggressivitet som är orsaken. Det som spelar in i ett barns socialiseringsutveckling är föräldra- och familjeförhållanden, skolan och kompisar (Andersson 2002).

Samverkan mellan de olika myndigheterna är viktigt eftersom det öppnar för lokala lösningar och gör att alla kan utnyttja de resurser som finns på ett optimalt sätt (Jarl, Holmberg & Öberg, 2008). Samverkan innebär att människor tillsammans med andra, oftast personer som har en annan utbildning, arbete, som är styrda av andra regelsystem eller med andra arbetspositioner men som arbetar mot ett gemensamt mål (Danermark, 2000).

”Samverkan är alltså medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte”

-Berth Danermark, 2000.

När flera myndigheter samverkar så som socialtjänsten och polisen, kan man dela med sig av de olika kunskaper och erfarenheter som finns inom varandras verksamheter. Det som är viktigt vid samverkan och samarbete mellan olika myndigheter är att vara överrens om vad det innebär och att de inblandade definierar de olika begreppen lika (Jarl, Holmberg & Öberg, 2008). Nina Hjelmgren (2000) skriver i sin rapport att det tydligt kan påvisas i ”Kevin-fallet” hur samverkan och samarbetet kan se ut i praktiken. ”Kevin-fallet” var det hemska som inträffade 1998 i Arvika, då det var en 4 årig pojke som dödades av två stycken andra pojkar 5 respektive 7 år gamla. Hjelmgren nämner att myndigheterna är inställda på att de ska sköta sitt, men i ”Kevin-fallet” valde polismyndigheten och socialtjänsten att ”riva murarna” som författaren väljer att kalla det. De var då tvungna att hitta en modell att jobba efter tillsammans, det fungerade inte att var och en av aktörerna jobbade efter sin egen.

Vi styrs av olika ramar inom olika organisationer idag. Det är problemet. Handlar det om barn, är det inte ett problem för antingen skolan, polis, fritidsförvaltning eller socialförvaltningen, utan det är ett problem för oss som arbetar med barn. Där måste vi samarbeta. Vi har nytta av varandras uppgifter i våra arbeten och samtidigt ha fokus inom våra områden. Vi deltog inte i polisutredningen av Kevin-fallet på det sättet att vi utredde åt polisen – vi var en del av deras utredning samtidigt som de var en del av vårt arbete. Leif Nyström, chef Barn- och familjeenheten Socialförvaltningen.

En kontrast till denna samverkan framträder i en Brå- rapport från år 2008. I Brås undersökning från ett flertal kommuner, om hur polisen och socialtjänsten uppfattar

deras samverkan och samarbete framgår att det endast i två kommuner kunde forskaren se att ett aktivt och bra samarbete fungerade enligt socialtjänsten och polisen dem emellan. Många ansåg att en bra samverkan mellan de båda myndigheterna skulle vara viktigt, och att de eftertraktade mer av det.

Clevesköld, Thunved & Thunved (2007) skriver att en förutsättning att ett samarbete ska fungera mellan de myndigheter som handlägger ungdomsärenden och utvecklas, är att varje myndighet begränsar antalet personer som handlägger ungdomsärendena. För att med tiden blir personerna skickliga och får erfarenhet av att handlägga och de blir till en stor vinst. Samt att de relationer som skapas vid detta arbete är svåra att uppnå annars. Tiden är oerhört viktig vid dessa ärenden, blir socialtjänsten underrättad tidigt har de också möjligheten att medverka under förhören samt finnas som stöd för den unge och få information om brottet och dess händelse. Samt skapa en kontakt med den unge och dennas vårdnadshavare för att sätta in de stödinsatser som behövs (Clevesköld, Thunved & Thunved 2007).

Samverkan och samarbete mellan socialtjänsten och polisen har stor betydelse för utkomsten av arbetet kring ett barn då det misstänks för ett brott, vilket har gjort att vi blivit lite extra intresserade av detta område (Jarl, Holmberg & Öberg 2008).

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna studie är främst att undersöka socialtjänstens och polisens samverkan och samarbete när ett barn misstänks för att ha begått ett brott, samt hur det blir för barnet, sett ur de inblandade professionellas perspektiv dels när det gäller samverkan och dels när de olika myndigheterna arbetar enskilt.

Syftet kan brytas ned i följande forskningsfrågor:

- Hur fungerar samverkan och samarbete mellan socialtjänst och polis när ett barn misstänks för att ha begått ett brott?
- Vad blir barnets upplevelse och hur får barnet sin röst hörd när det misstänks för ett brott?
- Hur använder de professionella barnperspektivet när ett barn misstänks för ett brott?
- Vilka insatser vidtar myndigheterna på kort och lång sikt för barn som begått brott?

1.4 Undersökningens relevans för socialt arbete

Vår uppfattning som uppkommit efter litteratur som vi läst, är att det inte finns så mycket forskning kring just detta ämne och anser därför att det är viktigt att belysa då det handlar om barnen, de som är framtidens vuxna, och hur barnen tas om hand nu har betydelse för hela framtiden (Jarl, Holmberg & Öberg, 2008). Att allt yngre personer begår brott är något som skakat Sverige. Vår uppfattning är att om samhället inte får stopp på detta kommer det bli ett stort socialt problem. Vi frågar oss då; ska inte människor våga låta sina barn leka tillsammans utan att ha tanken i huvudet att de kanske gör varandra illa. Ska vi inte våga låta våra barn gå i skolan och på dagis utan att vara rädd för att något ska hända dem. Det gäller att socialtjänsten, polisen och övriga landet försöker finna en lösning och tillsammans samverka för hur vi ska kunna minska och stoppa kriminaliteten bland barn innan de går för långt. Vi anser att uppsatsen har hög relevans för socialt arbete, eftersom det innefattar socialtjänstens och polisens arbete med de barn som misstänkts brott, vilket är inriktat på de sociala problemen samt dess lösningar och konsekvenser.

1.5 Aktuell lagstiftning

Lag med särskilda bestämmelser om unga lag överträdare:

LuL 31§ är en lag och paragraf som berör de barn, som ännu inte fyllt 15 år och inte är straffmyndiga enligt svensk lag.

Kan någon misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar emot det. På begäran av socialnämnden får en utredning om brott även inledas i andra fall avseende någon som inte har fyllt femton år, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att den unge äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet begången av den unge. I andra fall än som avses i första och andra styckena får en utredning om brott inledas avseende någon som inte har fyllt femton år

1. om det behövs för att klarlägga om någon som har fyllt femton år har tagit del i brottet,
2. om det behövs för att efterforska gods som har åtkommit genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller
3. om det av andra skäl är av särskild betydelse med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse.

Har den unge inte fyllt tolv år får en utredning enligt andra eller tredje stycket inledas endast om det finns synnerliga skäl. Lag (2010:478) (Notisum)

Polisen i vårt samhälle är till för att ge trygghet, främja rättvisa, tillförsäkra allmänheten skydd samt att upprätthålla ordning och säkerhet. Polisens har olika arbetsuppgifter och en av dem är att arbeta förebyggande dels genom skolundervisning och i

ungdomsverksamheter och delge brottsförebyggande information (Clevesköld, Thunved, Thunved 2007).

Polislagens 3§ handlar om polisens samverkan med andra myndigheter. Här anges det att polisen ska ha ett samarbete med myndigheter och organisationer som har en verksamhet som berör polisarbetet. Socialtjänsten är en sådan myndighet som är speciellt viktig för polisen att samverka med då barn misstänks för brott, polisen är då skyldiga att meddela socialtjänsten om de kommit i kontakt med ett barn under 15 år som misstänks för brott. Då detta är en skyldighet ifrån polisen gentemot socialtjänstens myndigheter kan uppgifter gällande barnet lämnas obehindrat till socialtjänsten utan att det hindras av sekretessen vilket betyder att polisen inte behöver inhämta vårdnadshavarnas samtycke (Clevesköld, Thunved, Thunved 2007).

Fältarbetare arbetar gentemot ungdomar och barn som finns i riskzonen för att utveckla sociala problem och detta görs både på samhälls-, grupp- och individ nivå. I SoL 3 kapitel 1 § står det att bland annat att socialtjänsten ska arbeta uppsökande och ett sätt att tillmötesgå lagen är att använda sig av professionellt socialt fältarbete. Fältarbete i sig handlar om att skapa goda relationer genom möten med ungdomar och barn i deras vardag och på deras arenor t.ex. i skolan, fritidsgården, allmänt ute, vid stora evenemang. Centrala begrepp för fältarbetet är förebyggande, förtroende, frivillighet och flexibilitet. Det viktigaste inför mötet mellan ungdomen och fältarbetaren är att det bygger på frivillighet och att skapa ett förtroende de båda i mellan. Fältarbetaren vistas i den unges och andra människors närmiljö, vilket ställer höga krav på respekt för deras integritet. Det är därför viktigt att ta ansvar som vuxen och myndighetsperson när nöden kräver det (RiF rapport 2010:1).

Socialtjänstlagen

Socialtjänstens uppgifter enligt SoL 3 kap 1§

Socialnämndens uppgifter enligt lag är att de ska vara kunniga och medveten om hur levnadsförhållandena är i kommunen. De ska även medverka i samarbete med andra myndigheter och organisationer för att främja för goda förhållande och god miljö i kommunen. Det är viktigt för kommuninvånarna att de vet vad socialtjänsten gör och att de finns, därför ska socialtjänsten informera om detta. De ska svara för omsorg och

service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det (Notisum).

Enligt SoL 3:3 § står det gällande socialtjänsten;

Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. Lag (2009:596).

Polislagen

Polisen ska enligt PL 3§ samverka med andra myndigheter och organisationer:

Polisen skall samarbeta med åklagarmyndigheterna. Samarbete skall också äga rum med andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten. Särskilt åligger det därvid polisen att fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem (Lagen).

Sekretesslagen

Socialtjänsten har sträng sekretess och får inte alls prata med andra myndigheter, skola eller med andra personer gällande de barn som de har hand om. Enda fallet om de ska få diskutera och samverka med andra aktörer gällande barnet är om vårdnadshavarna går med på att samtycka. Man skriver då bort sekretessen och de olika aktörerna som man godkänt får då lov att diskutera om barnet enligt Offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

Barnkonventionen följs av olika artiklar, vi har valt att belysa några som vi anser är särskilt viktiga och passar vårt syfte. Artikel 3: Barnets bästa ska alltid komma i första rummet. Artikel 12–15: Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras. Artikel 40: Barnet, som är anklagat för brott eller blivit dömt för straffbara handlingar, har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

1.6 Disposition

I kapitel 1 redovisar vi vår problembakgrund, uppsatsens syfte och frågeställning. Här redogör vi även uppsatsens relevans för socialt arbete samt viktiga lagar gällande uppsatsens ämne.

I kapitel 2 redovisas den teori som vi valt att använda till denna uppsats för att analysera resultatet av intervjuerna.

Kapitel 3 redogör för val av metod och metodologiska överväganden för uppsatsen i sin helhet men även för tillvägagångssättet för intervjuerna. Detta kapitel innehåller även vår analysmetod, forskningsetiska överväganden samt begränsningar och förtjänster med vårt val av metod samt källkritik och litteratursök.

I kapitel 4 redovisar vi aktuellt kunskapsläge kring samverkan och kring barn som begår brott.

Kapitel 5 består av en redovisning av resultatet och analysen gällande socialtjänstens och polisens egna perspektiv vad det gäller samverkan dem emellan när ett barn misstänks för brott, samt hur det blir för barnet.

I kapitel 6 finns slutsatserna för denna studie. Där det som varit extra viktigt i intervjuerna belyses.

I kapitel 7 är ett kort avsnitt med diskussion kring funderingar som vi har fått rörande detta ämne.

2. Teori

För att kunna analysera behövs en teori, utan en teori är det omöjligt att ”*se materialet som någonting*” (Ahrne, Svensson, 2011). Teorin kan liknas vid ett par glasögon som gör att forskaren eller uppsatsförfattaren ser saker i världen medan andra saker inte är lika synliga. Teorin kan ses som att forskaren använder metaforer för att förklara vissa saker. Nya aspekter av ett fenomen blir då synliga, vilket då kan göra vår förståelse bredare.

2.1 Teori om samverkan

Westrin skriver om Psykiatern Bengt Berggrens schema över samarbetsmodeller. Graden av samverkan delas in i fem olika grupper beroende på hur organisationen är uppbyggd.

- Separation eller icke samarbete.
- Koordination eller samordning när varje myndigheters insatser läggs ihop med varandra för att uppnå det bästa resultatet. Finns inget närmare samarbete mellan dem.
- Kollaboration eller samverkan när myndigheters samverkan sker kring vissa specifika frågor som är klart avgränsbara.
- Integration eller sammansmältning när två eller flera organisationer slås samman och de flesta uppgifter blir gemensamma.
- Konsultation eller samråd när en viss yrkesgrupp gör en tillfällig insats för en annan organisation.

Danermark (2003) skriver att om en myndighet inte kan lösa ett aktuellt problem var för sig ska de genom samverkan med andra kunna lösa problemet. Det blir i dag allt vanligare att samverka med andra organisationer eller myndigheter, det är dock inget nytt utan samverkan har mer eller mindre funnits under hela tiden som välfärdsstaten har funnits. Men idag kan inte organisationerna välja om de vill samverka med andra

eller inte, för att det är ett nödvändigt arbetssätt för att gå framåt och nå de målen som de vill enligt Danermark.

Socialtjänsten och polisen är i dag beroende av varandras insatser, eftersom båda myndigheterna arbetar med människor måste de även ta hänsyn till klientens egna åsikter, tankar och känslor. Polisen ska i första hand utreda de brott som skett men samtidigt kan de ha en vårdande roll gentemot klienten vilket innebär att det kan uppstå konkurrens mellan socialtjänsten och polisen (Danermark 2003).

Det finns tre olika faktorer som kan påverka samverkan mellan olika aktörer enligt Danermark.

- Kunskaps och förklaringsmässiga: Här är olika yrkesmänniskor inblandade med olika utbildning, de har skilda sätt att se på problemet och har olika förklaringar och idéer på hur det ska lösas.
- Formella och informella regler: Här finns det olika regelverk att jobba efter. De har olika anvisningar, lagar eller regler att följa trots de jobbar inom samma organisation.
- Organisatoriska situationer: Här är de inblandade parterna verksamma inom samma organisation men att de organisatoriska situationerna skiljer sig åt.

Danermark menar att för att samverkan ska bli framgångsrik så måste dessa tre faktorer identifieras, diskuteras och lyftas fram. Han nämner även vissa faktorer som kan hämma samverkan. Att målen med samverkan är för vagt formulerade att de inte går och bryta ner till konkreta mål som är relevanta. Han skriver även att andra saker som kunskapsmönster, maktstrukturer, ekonomiska intressen, mål och praxis kan skapa problem i samverkan. Men även dålig samordning, hög personalomsättning och oklar arbetsfördelning kan ställa till det. Det viktiga är att de råder klarhet i dessa saker för att få samverkan att bli bra.

Socialtjänstens arbete är starkt politiskt styrt enligt Danermark och Kullberg (1999) och detta påverkar då samverkan mellan de olika myndigheterna. Socialsekreterarnas beslut om insatser prövas av de lokala politikerna i kommunen, detta kan utgöra ett hinder i samverkan. Desto mindre politisk styrning desto större frihet ger de socialsekreterarna och de andra inblandade organisationerna. De nämner även vikten av att klargöra de organisatoriska strukturerna som de inblandade i samverkan kommer ifrån, detta för att

samverkan ska bli så bra som möjligt och för att alla ska veta var besluten fattas och av vem som besluten fattas av (Danermark & Kullberg 1999).

Westrin (1984) skriver att en grundläggande förutsättning för att ett samarbete ska fungera är att de olika aktörerna har en viss gemensam uppfattning om vad syftet med samarbetet är samt hur det ska utformas. Denna förutsättning fattas oftast i de olika verksamheterna på grund av att man har oklara målsättningar om samarbetet. I en artikel av Bång och Rudenstam (1984) skriver de att:

Allt organiserat arbete, oavsett om det utförs inom en och samma organisation eller gemensamt av flera organisationer och därför kräver samverkan mellan dem, förutsätter åtminstone någorlunda klara mål, utvecklade arbetsmetoder och systematisk eller teoretisk kunskap som påvisar sambandet mellan målen för arbetsuppgiften och arbetsmetoderna (Bång & Rudenstam 1984).

Westrin (1986) skriver om att det finns fyra dilemman med samverkan; den vaga målsättningens dilemma, referens- och revirdilemman, integrationssjukan och stridande ekonomiska intressen. Den vaga målsättningen är, som nämnts tidigare, de oklara målen vid samverkan. Att det inte har satts specifika mål för samverkan och vad samverkans syfte är. Det gör att det ofta kan bli problem och oklarheter om vad som gäller, särskilt då flera olika organisationer ska samverka. Det andra är referens- och revirdilemman som innebär krockar mellan olika människouppfattningar, olika professionella mål, olika maktstrukturer och kunskapsmönster. Att de olika aktörerna har olika erfarenheter och uppfattningar om saker och ting att det bildas kollisioner. Det tredje dilemman är integrationssjukan som Westrin väljer att kalla *"konflikten mellan det bästa och det goda"*. Att personerna i fråga har bra målsättningar och visioner om god samverkan från ledning och neråt, samt att bara för att ledningen håller ett stormöte en gång i månaden för att informera personalen gör inte att det skapas förtroende hos medarbetarna. I en organisation måste de gå ner på "jorden" och prata med sina medarbetare. De kan inte som ledning stå på toppen och kalla att medarbetarna ska komma upp för att nå målen, ledningen måste komma ner och hämta dem för att sedan gå upp och nå målen tillsammans. Det fjärde och sista dilemman är det stridande ekonomiska intresset. Om två organisationer ska samverka för att uppnå vissa mål, träffas de för att bestämma målen gemensamt. Men genom att inte samverka på rätt sätt, utan att varje organisation jobbar för sig själv med samma mål, blir kostnaderna större. Istället för att hitta

synergier för liknande tillvägagångssätt, att lösa en arbetsuppgift eller att förändra ett arbetsflöde och då minska kostnaderna (Westrin 1986).

Westrin påpekar att för att ett samverkansprojekt ska lyckas är det viktigt att alla inblandade vid början av projektet har en gemensam utgångspunkt, och gemensamma referensramar. Westrin menar också att det är viktigt att en gemensam metod för att utveckla samarbetet finns och att mål, etiska förhållningssätt och principer diskuteras innan samverkan påbörjas. Bång och Rudenstam (1984) har liknande tankar och menar att för att en god samverkan ska kunna uppnås måste vissa yttre och vissa inre betingelser vara uppfyllda. Med yttre betingelser menar de organisatoriska och resursmässiga förutsättningar, med inre betingelser menar de organisationens personals motivation och deras upplevelser om vad som sker i samarbetet (Danermark & Kullberg 1999).

Danermark och Kullberg (1999) tar även upp Tengvalds tankar kring samverkan, som liknar tidigare författares. Tengvald har skrivit om att det finns begränsande faktorer på organisationsnivå gällande samverkan; mindre bra samordning av myndigheternas upptagningsområden och lokaler, organisationsstrukturer och hierarkier som skiljer organisationerna åt (t.ex. i fråga om exklusivt yrkeskunnande men också självbestämmande), myndighetsrepresentanternas skilda möjligheter att göra professionella anspråk, och de skilda etiska koder och regler och praxis för tystnadsplikt som är gällande inom de olika myndigheterna. (Danermark & Kullberg 1999).

3. Metod och metodologiska överväganden

3.1 Val av metod

I denna undersökning är en kvalitativ metod att föredra, eftersom det inte är generaliserbarhet som vi har velat uppnå, utan socialsekreterares, fältsekreterares och polisens egna perspektiv på samarbete och samverkan dem emellan när ett barn misstänks för ett brott, samt hur det blir för barnet, även det sett ur de professionellas perspektiv. Att välja en kvantitativ metod hade inte varit aktuellt då det är svårt att kvantifiera sådan data, eftersom kvantifierad data handlar om antal, och det är inte det som är kärnan i denna studie. Bryman (2011) skriver att en kvalitativ metod tar avstånd från naturvetenskapen och positivismen för att istället sätta individens uppfattningar och tolkningar av sin sociala verklighet i första rummet. Enligt Kvale (1997) är syftet med kvalitativ intervju att erhålla de kvalitativa beskrivningarna av den intervjuades livsvärld och upplevelser. Det är en specifik form av mänskligt samspel där information och kunskap utvecklas genom ett samtal och en dialog.

Alan Bryman (2011) anger att det finns olika sätt att genomföra en kvalitativ undersökning på, valet beror på hur forskaren väljer att undersöka sitt ämne. De olika formerna som finns är observationer, intervjuer, fokusgrupper och olika former av dokumentanalys. Det vi valde att använda och ansåg passa främst till denna undersökning är enskilda semistrukturerade intervjuer. Det innebär att forskaren använder sig av ett frågeschema, där det är utskrivet en uppsättning frågor. Sedan väljer forskaren från intervju till intervju vilken ordningsföljd det ska vara. Att forskaren inte är låst till frågor, utan kan utveckla intervju genom de svars som ges av intervjupersonen en "flexibel forskningsprocess". Det ger möjligheten att ställa ytterligare frågor så kallade uppföljningsfrågor vid svar som uppfattas viktiga att följa upp (Bryman 2011).

Då denna undersökning kommer att beröra den intervjuades personliga tankar och syn på samverkan samt samarbete, är det viktigt enligt Bryman (2011) att forskaren är nära personen som ska intervjuas. Närheten är en viktig del i den kvalitativa metoden för att

skapa en relation mellan forskaren och respondenten, detta för att respondenten ska känna sig trygg att berätta om dess egen syn och tankar. Den kvalitativa metodens förtjänster är även att forskaren genom intervju kan samla in respondentens språk, emotioner samt normer enligt Ahrne & Svensson (2011). Begränsningarna menar kritiker kan vara att forskaren i kvalitativ metod har svårt att generalisera forskningsresultatet. Eftersom det ofta används ett litet antal respondenter i en viss organisation eller som i vårt fall myndigheter, är det svårt att generalisera resultatet till andra miljöer enligt kritiker. Vidare nämner Bryman att kvalitativ metod ibland kritiseras som alltför subjektiv, eftersom resultatet ofta mycket bygger på vad forskaren uppfattar är viktigt (Bryman 2011).

3.2 Induktiv ansats

Eftersom vi har valt att använda oss av en kvalitativ undersökning använde vi oss av en induktiv ansats (Bryman 2011). Som framförallt används när forskaren använder sig av kvalitativa undersökningar. Induktiv ansats innebär att man drar slutsatser utifrån den empiri som samlats in utan att forskaren eller uppsatsförfattaren i förväg valt någon teori. Forskaren vänder sig mot verkligheten utan förutfattade meningar och förväntningar och samlar in data för att därigenom kunna utforma en teori (Jacobsen 2002). När empirin samlats in och sedan sammanställts formuleras en teori (Patel, Davidson 2003). Teorin blir alltså något ”som uppträder och aktualiseras efter det att man samlat in och analyserat alla (eller delar av) de data som hör ihop med ett konkret projekt” (Bryman 2011). Genom att göra observationer gång på gång så byggs en slutsats eller teori upp (Ahrne, Svensson 2011).

Hartman (2004) beskriver den induktiva teorin med ordet teorineutral. Han skriver att forskaren inte ska styras av några förutfattade meningar eller av någon teori när denne ska genomföra sin undersökning, utan efter undersökningen gjorts och den data samlats in som ska användas så kommer teorin. Detta har kritiserats av Patel och Davidson (2003) då de anser att det finns en risk att med att basera sin teori på endast den data forskaren samlat in alltså endast på det empiriska underlaget som då kan vara typiskt för just den situationen, gruppen människor eller tiden. Enligt Patel och Davidson är aldrig en forskning helt objektiv, även om den som driver forskningen inte har någon teori

som den utgår från ifrån början, så kan tidigare erfarenheter och tankar ändå påverka valet av teori.

3.2 Semistrukturerade intervjuer- metodens förtjänster och begränsningar

Då syftet med denna studie är att undersöka de professionellas perspektiv kring samverkan och samarbete när ett barn misstänks begått ett brott, är det självklart att vi använder oss av en kvalitativt forskningssätt, då det är deras egna ord som ska komma fram.

Kvalitativa intervjuer, som vi valt som metod är väldigt tidskrävande då de ska transkriberas och ger sedan ett stort datamaterial, som är svårt att analysera. Trots tidsbegränsningen kände vi att vi hade tillräckligt med tid för de sex intervjuer vi utförde. En aspekt på kvalitativ data är att ord kan betyda olika från människa till människa. Det finns en risk för att uppsatsskrivaren tolkar intervjuerna på ett sätt som inte informanterna menar, detta har beaktats under analysen av datan.

Kritiker påtalar ofta att en begränsning med kvalitativa studier är att man inte kan göra generaliseringar då man dels har en liten grupp informanter och dels då man ofta gör det inom ett visst område, det går alltså inte att generalisera resultatet till andra människor och andra miljöer (Bryman 2011).

Eftersom båda författarna till denna uppsats är ovana intervjuare, innebar det att vi lätt kunde bli osäkra när vi ställde frågor och det var därför till en fördel att vi i semistrukturerade intervjuer hade färdiga frågor uppställda. Om vi istället hade använt oss av ostrukturerade intervjuer hade det varit lätt att komma av sig då forskaren har teman i en så kallad intervjuguide. En förtjänst är också att forskaren i en semistrukturerad intervju kan ställa följdfrågor, för att följa upp intressanta spår som intervjupersonen för intervjun på (Bryman 2011). Den semistrukturerade intervjuens förtjänster jämfört med fokusgruppsintervjuer eller gruppintervjuer kan vara att personer i en enskild intervju ofta har lättare att uttrycka sina egna åsikter och ståndpunkter. I en grupp tror vi att det ofta är ett fåtal personer som tar över samtalen, vilket då gör att det är flera som inte uttrycker sina åsikter. En gruppintervju hade även

blivit svår att få till eftersom vi då hade behövt få till en träff med alla informanter samtidigt, vilket inte hade varit lätt eftersom de flesta haft ont om tid.

En strukturerad intervju innebär att forskaren har nerskrivna frågor som måste formuleras exakt som de står på pappret, och i exakt samma ordning till varje intervjuperson. Denna intervjuform har ofta ett antal svarsalternativ till varje fråga, och som intervjuare ställer denne inga motfrågor (Bryman 2011). Vi anser att strukturerade intervjuer inte hade varit lika passande till denna studie, då man inte hade fått berättelser utifrån deras perspektiv på samma sätt som i en semistrukturerad intervju.

3.3 Urvalsprocessen

Vi har valt att göra denna studie i två kommuner i södra Sverige, varav den ena kommunen är en mellanstor kommun med ca 50 000 invånare (som i resultatet benämns som Lillstad) och den andra kommunen är lite större med ca 80 000 invånare (som i resultatet benämns som Storstad).

I urvalsprocessen användes dels målstyrt urval och dels snöbollsurval. Vi kontaktade de flesta via de olika organisationernas växlar, och fick på så sätt kontakt med de olika intervjupersonerna, och vissa fick vi tips om och telefonnummer till av andra intervjupersoner. Vi valde att intervjua två poliser, tre fältsekreterare och en socialsekreterare. Anledningen till att vi valde tre fältsekreterare och en socialsekreterare var att vi hade förstått att det är fältsekreterarna som har en stor roll när det handlar om ett barn som misstänks för att ha begått ett brott. Fältsekreterarna bestod av en man (ca. 30 år) och två kvinnor (ca. 30 och 40 år). En av poliserna var manlig och var i 30- års åldern och en var kvinnlig i ca 50- års åldern. Socialsekreteraren var en kvinna och var ca 50 år. De hade samtliga några års erfarenhet av att arbeta med barn som misstänks för brott. Vi ansåg att dessa intervjuer skulle täcka de professionellas perspektiv. Hade vi haft mer tid så hade det varit intressant att intervjua fler personer, och att intervjua personer i fler delar av Sverige.

Att få tag i informanterna var tidskrävande, någon avdelning hade inte tid under hela våren, och vissa kunde efter ett par veckor men det var också några som kunde boka intervju redan efter någon dag. I informations- och samtyckesbrevet står bl.a. skrivet om

studiens syfte, om att de som intervjupersoner i resultatredovisningen kommer att avidentifieras och att det kommer att användas fiktiva namn och i det står även att deltagandet i studien är helt frivilligt och att de närsomhelst kan välja att avbryta deltagandet. Eftersom tiden för denna uppsats varit knapp, valde vi att inte först bestämma träff för ett möte på respektive organisation för att då bestämma tid för intervju med de som var intresserade. Då vi skulle till flera olika arbetsplatser skulle det dra ut mycket på tiden med ett sådant informationsmöte.

3.4 Intervjuns genomförande

Vi har varit medvetna att vi som intervjuare och samspelet mellan oss och intervjupersonerna kan ha betydelse för resultatet av intervjun. Vi är även medvetna om att våra personliga erfarenheter och åsikter kan ha lett intervjuerna i en helt annan riktning. I Brymans bok skriver han om Oakly (1981) som bland annat skrivit om att relationen mellan intervjuare och intervjuperson är hierarkiskt uppbyggt eller maktinriktad. Personen som utför intervjuerna tar sig rätten att ställa frågor vilket då innebär att intervjupersonen blir underlägsen och underordnad intervjuaren (Bryman 2011). Underläget som intervjupersonen får har vi beaktat. Däremot tror vi, då det är fältsekreterare, socialsekreterare och poliser som intervjuats, och då vi ändå fortfarande är studenter, att den maktbalansen ändrat sig en aning till det motsatta. Alltså har vi som intervjupersoner mer varit i underläge, och intervjupersonerna har varit vana vid sitt arbete och dessa frågor, vilket förmodligen gjort dem mer säkra inom området.

Under intervjuerna var båda uppsatsförfattarna närvarande. Den ena höll i intervjun och den andra antecknade och ställde frågor om det fanns något som intervjuaren inte uppmärksammade. Intervjuerna spelades in, så att vi inte behövde tänka på att anteckna allt som sades. Dels eftersom det då blir distraherande och svårt att höra vad intervjupersonen verkligen säger, och även att det ofta är viktigt *hur* de säger det, vilket blir svårt att fånga och komma ihåg av anteckningar. Då intervjupersoner ibland kan känna sig obekväma när det finns en mikrofon framför sig, har vi tänkt på att intervjun kanske inte blir lika intressant och utvecklande som väntat (Bryman 2011).

Då det är professionella personer som har intervjuats föreligger det enligt oss inga etiska bekymmer då de säkert är vana vid frågor som rör detta ämne. Vi tror inte att informanterna har känt sig stötta eller kränkta av de intervjufrågor som ställts. Det kan

dock finnas en stor risk för att intervjupersonerna besvarat frågorna utifrån deras tidigare tankar och vad som är ”rätt att svara” och då inte uttryckt sin egen ställning i frågan just i det tillfället, eller hur det faktiskt ser ut. Men eftersom att då det var enskilda semistrukturerade intervjuer kunde de svara det som de ville, utan att behöva bry sig om vad sina kollegor tycker, som i t.ex. en fokusgruppsintervju. En tanke som vi haft gällande intervjuer är också att det är viktigt att redan från början göra ett bra första intryck för intervjupersonerna. Vår uppfattning är att om man har en god relation från början så kan det resultera i en bättre och mer givande intervju. Vi antar att intervjupersonerna blev mer bekväma i att berätta om sina åsikter och mer villiga till att bidra till studien när det fanns en god relation mellan intervjuperson och oss som intervjuare.

I efterhand kan vi se att det kunde varit intressant om vi mer hade frågat om enskilda fall och om hur de hanterar dessa och även hur de samverkar då, detta för att få mer beskrivningar på hur det fungerar.

3.5 Bearbetning och analys av data

För att bearbeta datan började vi med att transkribera de inspelade intervjuerna, vilket båda uppsatsförfattarna deltog i. Vi valde att transkribera varandras intervjuer, då vi tror att detta gynnat utkomsten av resultatet. Vid transkriberingen av datan valde vi att skriva allt som intervjupersonen sade ordagrant på grund av att öka tillförlitligheten. Efter transkriberingen läste vi igenom samtliga intervjuer var för sig, för att sedan tillsammans börja gå igenom och kategorisera respektive intervju. Vi valde att kategorisera och koda intervjuerna efter olika teman. Då vi har tre olika yrkeskategorier polis, socialsekreterare och fältsekreterare har vi kategoriserat varje yrkesgrupp för sig, för att så tydligt så möjligt se hur just de uppfattar samverkan.

3.6 Reliabilitet och validitet i en kvalitativ studie

Ett kriterium för forskning är reliabilitet som man kan säga är den tillförlitlighet en undersökning har. Alltså om resultaten för undersökningen skulle bli samma om den skulle göras en gång till. Även validitet är ett viktigt kriterium. Validitet innebär en bedömning av konklusionerna som gjorts i en undersökning hänger ihop eller inte. Många forskare har diskuterat huruvida validitet och reliabilitet hör hemma i kvalitativ forskning, en del har även argumenterat att dessa begrepp inom kvalitativ forskning borde ändra betydelsen. En del anser att de som utför kvalitativ forskning lägger mindre tonvikt på det som rör mätning vad det gäller reliabilitet och validitet. Bryman 2011 tar i sin bok upp vad Mason (1996) skriver, om att validitet handlar om att forskaren ”observerar, analyserar och mäter” det den säger sig mäta. (Bryman 2011).

I Alan Brymans bok (2011) står det även om LeCompte och Goetz (1982) som skriver om extern reliabilitet, intern reliabilitet, extern validitet och intern validitet. De menar att extern reliabilitet står för replikation, och att det inom kvalitativ forskning är svårt att uppnå eftersom ett socialt sammanhang inte är statiskt. Med intern reliabilitet menar de att de som utför forskningen bestämt hur de ska tolka det som de får höra och se. Extern validitet skriver LeCompte och Goetz är i vilken utsträckning det som forskaren kommit fram till kan generaliseras till ett annat sammanhang. Intern validitet menar de betyder att det som forskaren observerat stämmer överens med de teorier som denne utvecklar.

3.7 Forskningsetiska överväganden

De etiska frågor som är viktiga inom forskningen handlar om integritet, frivillighet, anonymitet och konfidentialitet för de personerna som intervjuas (Bryman 2011).

Informationskravet

Den som utför forskningen eller undersökningen ska informera de inblandade personerna om studiens syfte, och intervjupersonerna ska även veta att de deltar under frivillighet (Bryman 2011). Intervjupersonerna fick information, muntligt och skriftligt, vad syftet med studien är och villkoren för att delta i den. Fortsatt fick informanterna information om att deras deltagande i studien är frivilligt och att de närsomhelst kan

avbryta deltagandet (Vetenskapsrådet u.å.). Vi har dock tänkt så, att om en intervjuperson skulle valt att avbryta deltagandet i studien efter det att de genomfört en intervju, anser vi att de valt att vara med fram till dess och att vi då hade haft rätt att använda oss av intervjun.

Samtyckeskravet

De som deltagit i denna studie informerades om deras egna rätt till att bestämma om de vill medverka eller inte. De som valt att delta i dessa intervjuer står inte i någon beroendeställning till forskarna. Om någon intervjuperson hade valt att hoppa av denna undersökning så hade denne stått helt fri från påtryckning eller påverkan.

Intervjupersonerna skrev under informations- och samtyckesbrevet, vilket innebär att vi då har fått ett informerat samtycke från dem. (Vetenskapsrådet u.å. jmf. Bryman 2011).

Konfidentialitetskravet

Identitetsuppgifter om de personer som deltar i en undersökning ska behandlas med så stor konfidentialitet som möjligt. Alla uppgifter i vår studie behandlades och förvarades med konfidentialitet, och personuppgifter förvarades så att ingen annan haft möjlighet att ta del av dem. Vid avrapporteringen av studien är informanterna avidentifierade, så att ingen kan identifiera vem personerna är. I redovisningen av resultatet användes fiktiva namn så att det inte går att identifiera personerna (Vetenskapsrådet u.å. jmf Bryman 2011).

Nyttjandekravet

De personliga uppgifter som kommit fram under intervjuerna kommer endast att användas i forskningsändamål, och inte i något kommersiellt syfte, eller andra ovetenskapliga syften (Vetenskapsrådet u.å. jmf Bryman 2011).

3.9 Litteratur- och artikelsök

Vi har sökt litteratur på högskolan i Kristianstad via bibliotekets databaser och kataloger. Vi har använt oss av sökverkstaden för att finna artiklar och material till vår uppsats. Vi använde oss då bl.a. av följande sökord på engelska- social service, police, cooperation, youth, criminal, child, juvenile delinquency. Följande ord är exempel på de svenska ord som vi sökte på- barn, minderårig, misstänkt, brott, samverkan, socialtjänst, polis. Vi fick härigenom fram artiklar som handlar om samverkan, vi fann även artiklar som handlade om barn som begår brott (oftast dock över 15 år), men inget som berörde båda delar. Vi har även använt oss av litteratur som vi funnit relevant till vår uppsats. Det vi hittade i litteratur gällande barn som begår brott var bl.a. brottsförebyggande rådets rapporter, vilket vi har använt en hel del då vi fann mycket relevant material där. Det som var svårt med att söka efter litteratur var att det inte fanns så många böcker med enbart barn som begår brott, utan vi fick söka på unga lagöverträdare. Då fann vi väldigt många böcker, sedan fick vi gå in i de olika kapitlen som handlade om just barn under 15 år. Vi sökte även efter böcker till metoddelen, då sökte vi på kvalitativ metod. Vi hade en hel del böcker hemma från tidigare terminer, samt denna terminens kurslitteratur angående metod och teori, som vi har använt oss av. När vi samlat ihop litteratur till vår uppsats, satte vi oss ner för att se vilka böcker som kunde vara relevanta till vår uppsats. Detta gjorde vi bland annat genom att läsa i bokens innehållsförteckningar och inledning, för att se om det var något som passade till vår uppsats.

När vi sökt efter artiklar valde vi att söka på två brottsfall där vi vet att det har varit barn som varit gärningsmän. Sökord: Kevin i Arvika, Texas i Ljungby, Barn som dödar barn. Det fanns många artiklar gällande dessa mål, då vi kunde finna relevant information i dessa till vår uppsats. Genom att gå in i de olika artiklarna kunde vi se vilka personer som skrivit om dessa fallen samt vilka som intervjuats, där igenom sedan söka vidare på dessa personer. Nina Hjelmgren som skrivit två rapporter om fallet Kevin i Arvika, kunde vi finna information till vår problembakgrund. Vi har använt oss av uppsatser.se samt diva-portal.org där vi har sökt på uppsatser som berörde vårt undersökningsområde. Där fick vi inte fram någon uppsats med exakt samma ämne som vår, vi hittade dock en del om samverkan, och en del om ungdomar som begår brott men som då handlar om barn över 15 år. Vi kunde där igenom gå in i de olika

uppsatserna och se vilka referenser de använt sig av för att sedan leta upp dessa böcker på biblioteket. Vi har även använt oss av tidigare skrivna uppsatser för att se hur de lagt upp och skrivit sina uppsatser, för att få tips och idéer på hur en uppsats kan se ut samt har vi använt oss av de instruktioner och bilagor vi fått angående uppsatsen på föreläsningar för att ha som stöd och hjälp.

3.9.1 Källkritik

Ekman, Thullberg och Årmark (1993) skriver om innebörden med källkritik och dess kriterier. Källkritik handlar att skapa sig en uppfattning om helheten i den text som forskaren/ uppsatsförfattaren presenterar. De skriver även att det är viktigt att avgöra om uppgifterna är av äkta kvarleva eller av ett falsarium.

De skriver om olika aspekter som är viktiga att ha med sig när man ska vara källkritisk.

- *Identifikationen* av källan, där läsaren försöker bedöma dess grundläggare, dess tillkomst, avsikten med tillkomsten och om källan är sann eller inte.
- *Samtidighetskriteriet* där läsaren bedömer grundläggarens närhet i tid och rum till den källan förmedlar, det vill säga om det är förstahandsuppgift från ett ögonvittne, eller om något kan ha förändrat uppgiften.
- *Tendenskriteriet* där läsaren bedömer grundläggarens intresse av att påverka läsarens i en bestämd riktning.
- *Beroendekriteriet* där läsaren bedömer eniga källors interna beroende av varandra.
- *Urvalskriteriet* där läsaren bedömer grundläggarens val av källor, vilket även omfattar en bedömning av vilka källor som saknas och eventuellt skulle kunna förändrat texten.

En uppgift måste också prövas mot läsarens egen referensram och verklighetsuppfattning. Där krävs det att läsaren har tillräckliga förkunskaper för att tolka källan korrekt. God källkritik innebär alltså god ämneskunskap hos den som gör källkritiken.

Alvesson och Sköldberg (1994) menar att en källkritisk analys bör innehålla "empati" för att förstå situationen från källan har uppkommit, vilket enkelt kan beskrivas

som en utveckling av identifikationen av källan. Med detta menas att försöka sätta sig in i källans situation och förstå det sammanhang.

Under arbetes gång har vi haft dessa aspekter med oss för att möta informationen med en kritisk blick. Vi har ifrågasatt författaren och dess material för att använda oss av trovärdig information. För att vi skulle kunna göra detta har vi använt oss av dessa aspekter som nämns ovan.

4. Aktuellt kunskapsläge

Vår uppfattning är att det inte finns så mycket skrivet om just samverkan och samarbete mellan polis och socialtjänst när ett barn misstänks för ett brott. Det finns många studier om samverkan och samarbete. Vi har hittat en del forskning om barn som begår brott, dock inte så mycket. Det finns även någon studie om samverkan mellan polis och socialtjänst när ett barn utsatts för brott, men det är då inte mycket som belyser barn som misstänks för, eller där det är konstaterat att de har begått ett brott.

Tuveblad (2006) har gjort en studie om genetikens roll respektive miljöns roll för att utveckla ett antisocialt beteende. Forskningen visade att hos flickor spelade genetik en större roll, och för pojkar var det miljön som var avgörande för ett framtida socialt avvikande beteende. Tuveblad visade också med sin forskning att de som var uppväxta under bra socioekonomiska förhållanden påverkade den genetiska faktorn mer, och för de som var uppväxta under mindre bra socioekonomiska förhållanden var det miljöfaktorerna som var avgörande för ett antisocialt beteende. Barn som har ADHD eller DAMP har en större benägenhet att utveckla ett antisocialt beteende, vilket i sin tur kan leda till kriminalitet. Vuxna som har dessa diagnoser har ofta också psykopatiska drag och är mer benägna att begå brott än andra människor (Sarnecki 2009).

Tärnfalk (2007) skriver om en undersökning som gjorts av Börjeson 1966, där de kom fram till att ju mer ingripande påföljder ungdomarna fick för att ha begått ett brott desto sämre effekt fick de. Börjeson 1966 kom även fram till att frihetsberövande påföljder gav en sämre effekt på återfallsrisken än icke- frihetsberövande påföljder, samt att frihetsberövade påföljder som var tidsbestämda fungerade bättre än de som inte var tidsbestämda.

Det finns forskning bl.a. om att barn som har stora störningar i uppförande, problem med uppmärksamhet eller dålig utveckling både känslomässigt eller kognitivt, löper större risk för att utveckla en framtida kriminalitet. Framst om dessa beteenden uppmärksammas över en längre tid eller om man har problem inom flera av dessa områden (Andersson 2001). I samma Brå- rapport tas det även upp föräldrars förmåga att ge barnet en bra känslomässig utveckling, även felaktig uppfostran kan vara en

bidragande faktor till framtida kriminalitet, då det kan leda till psykosociala problem. Föräldrarna kan även de ha psykosociala problem eller att de av andra orsaker inte kan ta hand om barnet på ett tillfredsställande sätt.

Det har forskats om vilka insatser som kan hindra barnet från att bli kriminellt. Bl.a. finns det föräldrautbildningar, insatser i hemmet som helst ska ske under flera år eller särskilt stöd i skolan (ibid.).

Det finns studier som visar på att det finns skyddsfaktorer som gör att vissa människor som har ”dåliga prognoser” klarar sig bra mot alla odds. Det finns både genetiska, sociala och psykologiska skyddsfaktorer mot t.ex. trauman i barndomen (Sarnecki, 2009).

I en studie som gjorts av Tärnfalk (2007), tas påföljdssystemet för unga pojkar som begår brott upp, detta gäller pojkar som är över 15 år. Ett av de resultat som han kommit fram till är att socialtjänstens yttrande till domstolarna har en mycket stor betydelse för deras val av påföljd. Tärnfalk skriver även om socialsekreterarnas okunskap om vad yttrandet ska innefatta. I studien tas även samverkan upp, då emellan socialtjänsten och domstolarna. Vad det gäller vissa fall fanns det stor samstämmighet mellan de två instanserna, men vid andra grövre brott fanns det stora skillnader i socialsekreterarnas utlåtanden och domen som domstolarna utfärdade.

I en Brå- rapport har det gjorts en studie på bl.a. vad barn får för insatser när de misstänks för brott från polisens och socialtjänstens sida. Att socialtjänst och polis gör tidiga insatser för barnet är av stor betydelse när det misstänks för ett brott är en allmän uppfattning. Socialtjänsten i denna har överlag en uppfattning om att ett polisförhör skulle fungera för att förhindra barnet att begå brottsliga handlingar igen (Jarl, Holmberg & Öberg 2008). I denna studie fann forskarna dåligt belägg för att polisförhör skulle ha denna effekt. Socialtjänstens bedömningssamtal var av en mer ”fostrande” karaktär än polisförhören, men det finns ingen forskning som påvisar att denna typ av fostringssamtal från socialtjänst eller polis har en påverkan för att barnet inte ska begå brott igen (Jarl, Holmberg & Öberg 2008). I denna rapport skrivs det även att det är socialtjänsten som har huvudansvaret för barn som misstänks för brott. Vilket innebär att om det blir en bättre reaktion från myndigheterna, som är anpassat till varje enskilt fall, så blir det också bättre för barnet om både socialtjänst och polis har en del i arbetet och har en bra samverkan dem emellan. De professionella kan då använda sig av

varandras kunskaper för att få ett bättre arbete vad det gäller brottsligheten som utförs av unga i en kommun.

En LuL-31§- utredning begärs sällan av socialtjänsten, enligt socialtjänst och polis så är det inte så på grund av att de skulle ha dålig samverkan. Däremot så har företrädare för polis och socialtjänst yttrat sig, och påstått att de båda organisationerna sällan samverkar med varandra. I några få kommuner av de 15 kommuner i undersökningen hade de framarbetade samverkansrutiner och av dessa var det endast två kommuner som hade ett etablerat och tydligt samverkansarbete. Varav dessa två kommuner i större utsträckning begärde 31§- utredningar. En av kommunerna som hade en bra samverkan hade två socialsekreterare på polisstationen, denna kommun har också bestämt att socialtjänsten alltid begär en 31§- utredning (Jarl, Holmberg & Öberg 2008). I denna kommun har socialsekreteraren, som suttit med på polisförhöret, ett samtal med barnet direkt efter förhöret. Socialsekreteraren kan då mer koncentrera sig på den sociala situationen kring barnet, istället för att för att utreda skuldfrågan. Poliserna och socialsekreterarna i denna kommun var mycket nöjda med att de hade gemensamma rutiner när det gäller barn som misstänks för brott. I samma studie skriver de även om att många socialsekreterare önskade ett större samarbete, många poliser tycker att socialtjänsten borde göra fler insatser för barnet och inte bara ha ett samtal. Vissa kommuner har bestämt att alltid inleda en utredning enligt 11 kap 1§ SoL, och inte enbart göra en förhandsbedömning när det gäller barn som har polisanmälts för ett brott. Detta gör de för att kunna ha barnen som befinner sig i riskzonen under uppsikt, socialsekreterarna kan då göra en akt på barnet, och om det sen kommer en ny anmälan på barnet igen så kan lägga informationen direkt där (ibid.).

5. Resultat och analys

I kapitel 1 första delen presenterar vi resultatet av intervjuerna. Vi har valt att avidentifiera både kommunerna samt intervjupersonerna. Kommunerna har vi valt att kalla Lillstad respektive Storstad, för att förenkla för läsaren. Den lite mindre kommunen benämns som Lillstad, och den lite större kommunen benämns som Storstad. Fältsekreterarna i resultatdelen redovisas som fältsekreterare 1, 2 och 3. Poliserna kallar vi för Polis 1 respektive polis 2. Socialsekreteraren i Lillstad har vi valt att benämna som Socialsekreteraren då det endast är en socialsekreterare som vi har intervjuat. I den andra delen av kapitel 6 behandlar vi analysen av resultatet av intervjuerna, där vi har gjort analysen genom att ha teorin som vi valt som utgångspunkt.

5.1 Resultat

5.1.1 Resultat för fältsekreterare 1-2-3 i Lillstad & Storstad

Fältsekreterarnas organisation

Fältarbetarna berättar hur organisationen kring en fältgrupp ser ut, att de arbetar på tre olika nivåer; strukturell nivå, gruppnivå och individnivå. Strukturell nivå är att fältgruppen är ute på ungdomens arena och på de platser som ungdomarna befinner sig på för att visa upp att de finns och för att knyta kontakter med ungdomarna, samt på gruppnivå som innebär att de är ute i skolorna för att stötta och informera ungdomarna om bl.a. droger och kriminallitet. Men även på individnivå som är de ungdomar som befinner sig i en risksituation och här är det viktigt att de får den hjälp som de behöver t.ex. samtal samt att det hålls en extra kontakt med både ungdomen och dess föräldrar.

Fältsekreterare 1 i Lillstad: ”vårt arbete går ut på att jobba förebyggande och uppsökande, det är det som är vårt huvuduppdrag. Fältgruppen är inget som är tvingande enligt lag utan det är upp till varje kommun därför

ser kommunernas och fältgruppens arbete olika ut från kommun till kommun.”

I Lillstad ser arbetet annorlunda ut jämfört med hur det ser ut i Storstad.

Fältsekreterare 1 i Lillstad berättar att de har en socialsekreterare som sitter nere på polisstationen minst 1 gång per vecka för att utöka samarbetet med polisen när de gäller ungdomar som misstänkts för brott. Vägen mellan socialtjänsten och polisen blir kortare och saker kan då hanteras snabbare.

Fältsekreterare 1 i Lillstad : ”Om ett barn under 15 misstänks för ett brott skickas ett fax hit från polisen där det står att ”Pelle” är misstänkts för ”misshandel” och förhör kommer hållas osv. Då är det i första hand socialsekreteraren som sitter på polishuset som går på dessa förhören, då görs det en förhandsbedömning direkt på plats vilket är en stor vinst för oss. För det första går det väldigt snabbt och dels brukar ungdomen och föräldrarna vara mer mottagliga för hjälp än om man skulle vänta 2 veckor för att sedan komma på samtal hos oss.”

Fältsekreterare 1 i Lillstad berättar även att om ungdomen är under 15 år lämnas det över nästan direkt till fältgruppen/socialtjänsten. Det som de kan göra då är att begära en LuL 31§ utredning vilket innebär att de begär att polisen ska utreda vidare på grund av att det behövs för att socialtjänsten ska kunna fortsätta sitt arbete. Det finns 4 kriterier som fältsekreterare 1 berättar om som måste uppfyllas för att en LuL 31§ ska kunna startas och det är om socialtjänsten begär det för att det behövs för deras fortsatta arbete, eller för att polisen eftersöker gods som är försvunnet, om någon över 15 år är inblandad i brottet eller om brottet är så grovt att det är 2 års fängelse enligt brottskalan. Annars kallas dem till samtal för att göra en förhandsbedömning, för att sedan avgöra om en utredning ska öppnas. Är barnet under 18 år är de alltid skyldiga att underrätta vårdnadshavarna.

Utbildning

Vid frågan till de tre fältsekreterarna om de har förberetts på något speciellt sätt för att arbeta just med barn som misstänkts för brott, svarar alla tre att de har socionomutbildning, sedan berättar de även att vissa kommuner har olika utbildningar som personalen kan få delta i. Men annars är det ingen speciell utbildning, de berättar även och är överrens om att om man skulle få lära sig något mer innan de började jobba med barn som misstänkts för brott så är det mer om lagstiftningen. Den är svår, men samtidigt lär man sig mycket under tidens gång. Det kan vara svårt att lära sig allt genom att bara läsa, de lär sig nästan allt i sin profession när de är ute i det praktiska arbetet med barn och ungdomar berättar fältsekreterare 2 i Storstad.

Samarbete och samverkan mellan socialtjänst och polis när ett barn under 15 år misstänks för ett brott

I Lillstad jobbar det en socialsekreterare nere på polisstationen 1-2 dagar i veckan, för att göra vägarna mellan samarbetet kortare. Fältsekreterare 1 berättar att detta har tagit tid att få detta att gå igenom i kommunen samt att jobba upp ett bra samarbete.

Fältsekreterare 1 berättar att det går i rätt riktning: ”det blir bara bättre och bättre, men det är något vi fått kämpa mycket för. Det har inte varit lätt då polisen och vi har olika perspektiv, vi har samma mål att få den unge att sluta begå brott, men vi har olika sätt att se på det.”

Fältsekreterare 1 berättar att det viktigaste har varit att skapa bra relationer och lära känna varandra för att få detta samarbete att fungera. I Lillstad har de även 2 poliser som arbetar i yttre tjänst som jobbar speciellt med ungdomar, som då har mycket kontakt med fältgruppen och socialtjänsten.

I Storstad ser det annorlunda ut, de har ingen socialsekreterare som sitter nere på polisstationen. När ett barn misstänkts för brott kontaktar polisen socialtjänsten i Storstad, det är ingen speciell person på socialtjänsten som kontaktas. Däremot är fältgruppen indelad som i Lillstad, att de olika fältsekreterarna är indelade på olika skolområden. Så skulle ett barn i Fältsekreterare 2:s område bli misstänkt så försöker den personen ha hand om ärendet och vid möjlighet finnas med på samtalet hos polisen.

Fältsekreterare 2 i Storstad berättar att: ”saker och ting kan alltid bli bättre, det är en resursfråga och tid som avgör. Men jag tycker att vi har en god relation med ungdomsutredarna i Storstad. Det som hade varit det allra bästa är om en och samma person hade jobbat med detta, man blir ju ändå ”proffsig” när man jobbar mer inriktat, man kunde suttit på polisstationen, det hade nog varit det allra bästa.”

Fältsekreterare 3 i Storstad: ”Om man väljer att se möjligheterna så kan man göra jättemycket ihop, man får inte se saker och ting som hinder, utan försöka att se vad kan vi göra tillsammans, att man ser vad vi har för möjligheter att bidra med. Det handlar mycket om att ha goda relationer.”

Vid frågan till de 3 fältsekreterarna - om du skulle få spåna fritt hur skulle då samverkan och samarbetet se ut?

Fältsekreterare 1: Då skulle skolan vara med involverade i arbetet med den unge, de skulle jobba mer brottförebyggande och vara med hela vägen. Denne berättare att det finns något som heter ”Sociala insatsgrupper” som är på prov i vissa kommuner. Det tror jag mycket på berättar denne, det innebär att det görs individuella handlingsplaner, det handlar även att man ökar samverkan. Hur ska polisen göra, vad socialen och skolan ska göra men även andra inblandade. Då är varje individ för sig och vi planerar utifrån den.

Fältsekreterare 2: Det allra bästa hade varit att ha en och samma person jobbade med detta, för då blir man mer ”proffsig” när man jobbar mer inriktat. Det bästa hade varit att ha en person som arbetade nere på polisstationen.

Fältsekreterare 3: det hade varit önskvärt att ha fler närpoliser, det finns två stycken i kommunen som det ser ut nu. Att vi hade kunnat utveckla en gruppverksamhet, mot just ungdomsbrottslighet att polisen kanske kom och pratade med ungdomarna. De ungdomar som är i riskmiljö eller är riskfall, att informera dessa vilka konsekvenserna blir om de begår ett brott. Vad som mer hade varit önskvärt är att det hade gått fortare med saker och ting, vi har mycket som ligger på vår organisation därför går det lite segt i systemet. Det hade varit önskvärt att faxen bl.a. kunde komma hit fortare. Samt att de skulle vara mer rullians i allting, som exempelvis att de som redan har en handläggare

på socialen eller går till mottagningsgruppen, de är sällan de går på polisförhören också, de hade varit önskvärt.

Ur ett barnperspektiv

Barnets bästa i fokus, är alla tre fältsekreterarna överens om att det är det viktigaste när någon jobbar med barn. Fältsekreterare 1 i Lillstad berättar att det sätts krav på att polisen ska vara utbildade för samtal med barn, samt att det är jätte viktigt att socialtjänsten kan vara med på samtalen hos polisen för barnets bästa. Att de som professionella informerar vårdnadshavarna att de har rätt till en advokat och hur det fungerar, eftersom det inte alltid är så att vårdnadshavarna har bra kunskap om sina rättigheter, då ska de informera dem. Beroende på ålder så får man anpassa sig på olika sätt berättar Fältsekreterare 1, till exempel kan de inte prata på samma sätt till en 11 åring som kanske en 17 åring.

Fältsekreterare 1 fortsätter att berätta: ”det är viktigt att vi inte läxar upp dem när de kommer hit, det gäller så klart att hitta skydds och riskfaktorerna hos barnet och jobba med det”

Fältsekreterare 3 berättar att det som varit det allra bästa för barnet är om socialtjänsten/ fältsekreterarna kunde medverka vid varje förhör hos polisen för att underlätta för barnet så att det slipper att först gå till polisen och efter kanske en vecka bli kallad på besök till socialtjänsten:

”det kan vara jobbigt nog att få komma till polisen det skulle underlätta och dels ge stöd till barnet att de hade suttit med.”

Upplevelsen för barnet och arbetet med familjen

Fältsekreterare 2 i Storstad berättar att det är väldigt individuellt men det blir oftast väldigt chockande, det beror såklart på vilken typ av brottslighet det rör sig om.

Fältsekreterare 3 i Storstad upplever det som också väldigt olika medan vissa blir väldigt nervösa och tycker det är mycket jobbigt så finns det dem som fältsekreterare 3

får känslan av att de inte bryr sig. Det har helt klart med att göra vilket brott det rör sig och samt om det är första gången de misstänks för ett brott.

Fältsekreterare 3: ”jag tror snarare att det har en förförståelse eller en liten kunskap om vad socialtjänsten är när de kommer hit, att de har varit i kontakt med oss tidigare. Det kan vara så att de är väldigt nervösa av att komma hit och därför på något sätt stänger av och kör den stilen i stället så egentligen så bryr det sig men stänger av på något sätt. Men jag tänker att huvudsaken är att när de går här ifrån ska de kännas bra liksom och det tror jag i alla fall att de flesta gör”

Arbetet med föräldrarna är väldigt viktigt likaså hur barnet upplever att komma till fältsekreterarna efter att blivit misstänkta för ett brott, berättar fältsekreterare 2 i Storstad.

Insatser som görs för barnet på kort och lång sikt, samt barnens röst vid eventuella insatser

Fältsekreterare 3 i Storstad berättar att gällande insatser så sker det mesta hos dem på ett öppet plan, det är utan att öppna en utredning.

”Vi är skyldiga att öppna en utredning om det finns så pass mycket kött på benen, att det är så pass mycket då måste vi göra det”.

Fältsekreterare 3 berättar att de brukar använda sig av något som heter föräldrastegen som är en föräldrautbildning, om föräldern känner att denne behöver lite extra verktyg och vill ha stöd och tips från andra föräldrar som då kanske är i samma situation. Detta har tagits emot av föräldrar i Storstad på ett väldigt positivt sätt och är väldigt uppskattat. Det finns även ett program som erbjuds till de ungdomar som har lite svårt att hantera sina impulser, det programmet heter repulse. Fältsekreterare 3 berättar även att det finns ett familjbehandlingsprogram, dit kan föräldrar själv söka sig som ett serviceärende. Det behöver inte gå via fältsekreterarna. I Storstad arbetar de mycket med samverkansgrupper så kallade spindelmöten där olika personer som rör ungdomar samlas för att diskutera hur området ser ut om det har hänt något. Det är då fältsekreterare, polis, fritidsgård/ -ledare, kyrkan och lärare som medverkar.

Fältsekreterare 3 berättar att detta är ett mycket bra samverkanssätt. Är skolan orolig för en ungdom eller märker att det hänt något i skolan bl.a. så tar de upp det på möten, det kan vara så att fältsekreterarna redan vet att ungdomen är i en så kallad risk så kan de få lite mer information från skolan och fritidsgården där ungdomen då kanske befinner sig mycket på fritiden.

Fältsekreterare 3: ”det kan göra att de sista pusselbitarna faller på plats att de snappat upp något som kan göra att vi måste fånga upp den här ungdomen snabbt innan det händer någonting.”

Fältsekreterare 2 i Storstad berättar att gällande insatser är det även så att de kanske ibland behöver hänvisa till Barn- och ungdomspsykiatri, är det så att det är en beviljad insats så har barnet en handläggare på stöd och utredningen på socialkontoret.

Fältsekreterare 2 säger att gällande att hur barnet får sin röst hörd: ”jag kan ju bara prata för mina egna förhandsbedömningar, men det gäller alltid att lyssna på barnet, vad den har att berätta. Vad som händer den aktuella dagen, hur det ser ut i barnets liv allt runt omkring det gäller alltid att lyssna på vad barnet själv har att berätta”.

Insatserna i de båda kommunerna är relativt lika, fältsekreterare 1 i Lillstad berättar att de använder sig även av kriminalitetsprogram samt insatser som drogkontroller.

”det har egentligen inte med själva brottet så mycket att göra vilken insats det blir erbjudna utan mer, allting runt om kring hur det ser ut i ungdomens miljö och liv”.

Gällande att barnet får sin röst hörd vi eventuella insatser berättar Fältsekreterare 1:

”det behöver man alltid jobba på mer, ibland tycker föräldrarna att barnen behöver hjälp med vissa saker. När man är till exempel 11-13 år är inte så säkert att man vet riktigt vad man behöver hjälp med och kanske inte vill ha någon hjälp. Då behöver det kanske handla mest om insatser gällande motivering”

Speciella riktlinjer, mål och bestämmelser gällande samverkan och samarbete

I båda kommunerna handlar det mycket om oskrivna mål och bestämmelser som man gemensamt har kommit fram till, men som inte finns nedskrivet. Fältsekreterare 1 berättar att i Lillstad så jobbar de just nu med att jobba upp olika riktlinjer gällande den kommunens samverkan och samarbete som ska skrivas ner. Fältsekreterare 1 berättar även att det är p.g.a. ett speciellt bostadsområde som är mer oroligt, att de då känt att det skulle behövas skrivas ner riktlinjer gällande hur samarbete och samverkan ska se ut mellan de olika organisationerna och personerna. Annars berättar de alla tre att det inte finns några direkt nedskrivna riktlinjer och mål. Fältsekreterare 3 berättar att i Storstad så skriver brottsförebyggande rådet, samordnaren där varje år riktlinjer om hur kommunen ska samverka i olika saker.

”Så nått finns det men jag vet inte vad de heter och så” (fältsekreterare 3).

5.1.2 Resultat för polis 1-2 inom regionen som både Lillstad och Storstad tillhör

Utbildning

Polis 1 säger att de inte förbereds med något speciellt för att jobba med barn innan de får tjänsten. Polis 1 fortsätter att berätta att det finns en barn- och ungdomsutredarutbildning men att denne inte har gått den. Polis 1 har vanlig polisutbildning i grund och botten. Polis 1 menar att eftersom det är ett praktiskt yrke så lär de sig efter hand som de jobbar med det, samt att det är svårt förberedas för det fullt ut innan.

Polis 2 har tidigare arbetat med barn inom polisen och säger att lagstiftningen är knölig och att denne inte hade bra koll på det i början, och att poliserna ofta får ta hjälp av åklagare.

Händelseförlopp vid misstanke om brott

Polis 1 berättar om händelseförloppet när ett barn misstänks för ett brott. Det börjar med att ålder och identitet utreds direkt och att socialtjänsten måste underrättas samt att barnets vårdnadshavare ska underrättas om misstanken som finns mot barnet

Både Polis 1 och 2 förklarar att enligt LuL 31§ är polisen skyldig att inleda en utredning på fyra olika kriterier; för att socialtjänsten önskar det, eftersökning av gods, eller om de misstänker att någon över 15 år medverkat när brottet begåtts, eller om det är tillräckligt grovt brott som är mer än två år på straffskalan.

Samarbete & samverkan mellan socialtjänst och polis när ett barn under 15 år misstänks för ett brott

Polis 1: ”...upp till 15 år är det inte polisens huvudsak utan då är det bara inom ramen för en LuL 31- utredning”.

Polis 1 berättar att det i lagtext står att socialtjänsten och vårdnadshavare ska eller bör sitta med på förhör om det inte är till men för utredningen.

En fråga till polis 1 var om socialtjänsten ofta sitter med på förhör. Polis 1 frågar då om vi vill ha ett ärligt svar.

”Det skiljer på olika kommuner, det är väldigt ofta som de inte är med. Jag skulle säga att 80 % av fallen så är de inte med.”

Polis 1 fortsätter att berätta att det är upp till socialtjänsten men att de alltid blir delgivna information om när ett förhör äger rum.

Polis 2 berättar att när de underrättar socialtjänsten om förhör, så är det väldigt sällan som någon från socialtjänsten i Storstad medverkar.

Polis 2 säger: ”Det är en sån otrolig vinst för dem, då får de hela storyn bakom...hur den unge ser på sin egen roll i det att man är misstänkt... det är saker man missar”.

Polis 2 säger också att det i lagtext står att socialtjänsten skall/ bör medverka vid polisförhör.

Polis 1 säger att om en socialsekreterare inte medverkar vid ett förhör, så berättar barnet/ den unge en helt annan historia för socialsekreteraren, även om det kanske finns bevis. Om de hade medverkat vid polisförhöret hade de fått en tydligare bild av hur barnet/ ungdomen hanterar konflikten i sig samt interaktionen med föräldrarna.

Polis 2 berättar att samarbetet innebär kontinuerliga träffar med fältsekreterarna. Vid misstanke om brott faxar polisen över en underrättelse till socialtjänsten. Polis 2 påpekar att det i Storstad sitter ungefär 30 handläggare som jobbar med barn som begår brott, vilket denne uttrycker är problematiskt, då det är svårt att skapa goda relationer samt ett bra samarbete då polisen inte vet vem det är som är handläggare i ärendet.

Polis 2 svarar följande angående frågan om samarbete och samverkan:
”Det är så olika från kommun till kommun kan jag säga, vi har ju väldigt bra kommuner som är med på banan direkt som tar tag i det och har ofta kontakt med oss för att diskutera hur man ska göra och gå vidare.”

Polis 2 säger att de själva har försökt kalla socialtjänsten i Storstad till möte för att finna en enklare väg in i socialförvaltningen, ett förslag är att en socialsekreterare skulle sitta på polishuset flera dagar i veckan som de gör i vissa andra kommuner. Men det har inte skett någon förändring och har alltså inte lett till något bättre samarbete.

Speciella riktlinjer, mål och bestämmelser gällande samverkan och samarbete

Polis 1 svarar angående frågan om det finns mål och riktlinjer gällande samverkan och samarbete att det är LuL 31 som är reglerna kring samverkan.

Polis 2 tror dock att det står i Socialtjänstlagen (SoL) att socialtjänsten ska samverka med polisen och att det i någon handlingsplan står att polisen ska samverka med socialtjänsten.

Ur ett barnperspektiv

Polis 1 tycker att de tar stor hänsyn till barnet, det ska vara särskilda utredare, de har en annan miljö och andra regler när det gäller barn under 15 år som är misstänkta för brott. Utredarna måste ta hänsyn till att barnet inte är en färdigutvecklad människa, utredarna har vanliga kläder och sitter i ett vanligt rum för att avdramatisera.

Poliserna får frågan om hur barnet får sin röst hörd. Polis 1 säger att då det är barnen som det handlar om så lyssnar de mycket till barnet, men denne säger också att det är polisens jobb att visa att det är fel att begå brott, men att det nästan till hundra procent handlar om att få barnet att berätta varför den hamnat i denna situation.

Polis 2 svarar att barnet alltid har rätt till en försvarare och att ha med denne samt vårdnadshavare till ett förhör. Polis 2 fortsätter med att förklara att om det skulle inträffa att barnet inte vill berätta när föräldrarna är närvarande, då lyssnar polisen på barnet och föräldrarna får då sitta utanför, eftersom det då kan motiveras med att det är till men för utredningen att föräldrarna närvarar vid förhöret.

Polis 2 berättar att polisen idag tar hänsyn till att ungdomar kan ha olika diagnoser, som exempelvis ADHD, och att de då alltid försöker ta fler kortare pauser för barnets skull. Polis 2 påpekar dock att de då är noga med att lägga det på sig själva och säga till barnet att polisen själv är trött och behöver en paus.

Polis 2 fortsätter med att säga: ”Det är det jag menar med att vi är proffsiga för vi lägger det inte i knät på den unge och säger att på grund av din diagnos tycker jag att vi avbryter nu. Utan vi lägger in oss själva i den rollen för att skapa ett så bra klimat och en så bra relation som möjligt till den unge.”

Upplevelsen för barnet

Poliserna är överens om att upplevelsen för barnet är individuell. Poliserna tror att det är ganska jobbigt för barnen att komma till polisstationen.

Polis 2 berättar att: ”föräldrarna ofta tar det på för stort allvar och polisen får ofta hejda dem och lugna dem”.

Polis 2 fortsätter med att förklara att polisen exempelvis vid snatteri kan säga till föräldrarna att faktiskt inte är så grova brott som rån eller mord som det handlar om. Men polis 2 påpekar att det också finns de föräldrar som försvarar sina barn och är godtrogna och endast tror på vad barnen säger.

Intervjuaren undrade över om poliserna tror att ett samtal mellan barn och polis avskräcker barnet från att begå brott igen. Polis 1 svarar att det finns en vilja hos denne att tro att polisförhör avskräcker barnet från kriminalitet men polis 2 berättar att de kanske träffar den unge i ca 50 min, sedan lever den ett annat liv vid sidan av, och det är mycket runt omkring barnet/ den unge som har större påverkan än polisen.

Sekretess

Polis 2 anser att sekretessen inom socialtjänsten:

”är åt helsike för skarp”, och fortsätter med att säga att ” man missar det som är viktigast och att det är att ALLA vill dessa barns bästa. För om vi har Pelle och Kalle så har de varsin handläggare, men de umgås i samma gäng, de drar runt på stan. De hittar på skit tillsammans, men socialsekreterare A och socialsekreterare B får inte diskutera pojkarna med varandra och då blir det tungjobbat. Det blir svårt att nå en framgång tror jag på grund av sekretessen”.

5.1.3 Resultat för socialsekreteraren i Lillstad

Utbildning

Socialsekreteraren i Lillstad berättar att denne har en socionomutbildning. I frågan om socialsekreteraren fått några särskilda förberedelser för att arbeta med barn som misstänks för brott svarar socialsekreteraren att denne deltagit i en grundkurs i kriminologi, samt fått lära sig lite lagtext. Socialsekreteraren uttrycker att det hade varit önskvärt med mer utbildning istället för att behöva lära sig allt själv.

Händelseförlopp vid misstanke om brott

Socialsekreteraren i Lillstad berättar att om en polisanmälan inkommer till socialtjänsten och barnet är under 15 år så kallas de snarast till ett första möte. Då görs

en förhandsbedömning, som då är ett samtal med barnet och barnets vårdnadshavare. Om det blir ett polisförhör så avvaktar socialsekreteraren för att närvara där. Om familjen vill ha hjälp och socialsekreteraren ser att familjen behöver hjälp så görs en bedömning angående om en utredning ska öppnas. Socialsekreteraren i Lillstad arbetar annorlunda än vad de gör i de flesta andra kommuner. Denne arbetar på polishuset minst en dag per vecka. Om det skulle handla om ett grövre brott som ett barn misstänks för ringer polisen direkt till socialsekreteraren eftersom det är denne som är länken mellan polis och socialtjänst. Oftast handlar det inte om mycket allvarliga brott i den låga åldern (under 15 år). När det handlar om mindre grova brott faxar polisen en underrättelse till socialtjänsten och socialsekreteraren kallar då till ett samtal och kan då begära en LuL 31-utredning. Socialsekreteraren säger att de oftast sitter med vid polisförhör, i den mån det går.

Socialtjänsten har nytta av en LuL-31 utredning eftersom de genom denna utredning kan se på vilket sätt de kan vara behjälpliga för barnet och familjen. Socialsekreteraren förklarar att det kan vara bra för denne att kunna påvisa för vårdnadshavarna att det finns en oro, samt även kunna visa varför denna oro finns.

Socialsekreteraren säger: ”Det blir ju mer markant också såklart om polisen gör en undersökning.”

Samverkan & samarbete mellan socialtjänst och polis när ett barn under 15 år misstänks för ett brott

Socialsekreteraren i Lillstad berättar att det har varit svårt att bygga upp det samarbete som nu finns mellan polishuset och socialtjänsten. Socialsekreteraren säger att det var svårt att lära sig arbetsuppgifterna i polishuset dels på grund av att det är olika lagar inom polismyndigheten jämfört med socialtjänsten men även på grund av att sekretessen inom de två myndigheterna skiljer sig åt. Socialsekreteraren förklarar samarbetet som riktigt bra i nuläget. Om det är så att det är ett pågående ärende hos socialtjänsten så förmedlar socialsekreteraren angående misstanken hos barnet till handläggaren i ärendet. Socialtjänst och polis träffas en gång i månaden för att stämma av mellan varandra om det är något speciellt som är på gång inom ungdomskretsarna.

Speciella riktlinjer, mål och bestämmelser gällande samverkan och samarbete

Socialsekreteraren säger med en ton av osäkerhet att det finns muntliga överenskommelser om samverkan mellan polis och socialtjänst, men denne tror att det inte finns några skriftliga mål eller riktlinjer gällande samarbete och samverkan mellan polis och socialtjänst.

Ur ett barnperspektiv

Socialsekreteraren berättar att denne och dennes kollegor alltid försöker att sätta barnet i det första rummet och lyssna på vad barnet säger. Detta kallar de det för att de intervjuar barnen. Socialsekreteraren förklarar att de intervjuar barnen genom enskilda samtal, samtal med barnen tillsammans med föräldrarna eller i gruppsamtal.

Socialsekreteraren säger: ”Sen kan man alltid bli bättre, vi kan alltid bli bättre på det här med barnet i centrum.”

Upplevelsen för barnet och arbetet med familjen

Socialsekreteraren tror att upplevelsen för barnet är olika från barn till barn. Många barn är märkbart nervösa. Socialsekreteraren säger att utifrån vad denne ser och känner så sitter den nervositeten inte kvar länge. Om ett barn kommer till denne igen på grund av en ny misstanke om ett brott så är de ofta mer avslappnade även om det är genant för barnet. Det berättas i intervjun med socialsekreteraren i Lillstad att det ofta blir en annan relation mellan denne och barnet andra gången barnet är misstänkt för ett brott. Många föräldrar frågar hur det samtalet med socialtjänsten kommer att gå till utifrån att barnet är nervöst och undrar.

Enligt socialsekreteraren är barnets vårdnadshavare alltid närvarande och medverkar i arbetet med barnet när det misstänks för ett brott när barnet är under 15 år.

Insatser för barnet på kort och lång sikt samt barnens röst vid eventuella insatser

Socialsekreteraren berättar att om ett barn har snattat och föräldrarna och barnet säger att barnet inte kommer att begå samma brott igen, så stannar det oftast vid ett samtal, efter det att en förhandsbedömning gjorts. Om det däremot är så att det är återkommande brott som barnet misstänks för så öppnas en utredning hos socialtjänsten, så då har en socialsekreterare 3 månader på sig att utreda varför barnet handlar som det gör. Insatser som då finns för barnet är familjebehandling, repulse (som är ett impulskontrollprogram) och om det skulle finnas ett missbruk hos ungdomen så finns

ett HAP-program. Socialsekreteraren berättar att för att komma fram till den rätta insatsen för barnet och familjen så behövs intervjuer av barn/ ungdom och föräldrar i olika konstellationer, för att komma åt vad det är som orsakar problemen. Socialsekreteraren betonar i intervjun att det är mycket bra om barnet går i skolan och att det då är en friskfaktor.

Socialsekreteraren berättar att om det är så att socialtjänsten fått in en anmälan så får de endast kontakta anmälaren för vidare information. Om socialtjänsten skulle behöva kontakta skolan så måste det inledas en utredning för att kunna gå vidare.

Under intervjun med socialsekreteraren i Lillstad förklarade denne att de har lotsmöten tillsammans med olika instanser som rör ett barn för att diskutera barnets bekymmer där alla säger vad de kan erbjuda för att hjälpa barnet. Under dessa lotsmöten så hävs sekretessen med vårdnadshavarnas godkännande. Polisen har dock inte ännu varit med på denna typ av möten men det tanken är att även de ska delta i dessa.

Socialsekreteraren påpekar även hur viktigt det är att få med sig föräldrarna och att inte bara jobba med barnet samt menar att det finns föräldrar som inte är så aktiva, och det påverkar barnet väldigt tydligt.

Insatsernas effekt

Socialsekreteraren frågades om insatserna får den effekt som de eftersträvar, varpå denne svarar att de inte alltid får den effekt som de eftersträvar, och att finns en del anledningar till det. Denne menar också att det inte är helt lätt att jobba med barnen/ ungdomarna och att få med föräldrarna. Socialsekreteraren menar att det inte är lätt att få med föräldrarna på banan och att socialtjänsten måste bli bättre på det, och påpekar även hur viktigt det är att få med sig föräldrarna och att inte bara jobba med barnet. Socialsekreteraren menar att det finns föräldrar som inte är så aktiva, och det påverkar barnet väldigt tydligt.

Socialsekreteraren i Lillstad tror att dessa barn upptäcks lite sent, ofta i senare tonåren och att de då redan kommit in i ett kriminellt tänkande. Gängkonstellationer är problematiskt och att det är bra om någon kan bryta det på något sätt, så tigt så möjligt. Något som socialsekreteraren även poängterar är att det är viktigt att föräldrarna ber om hjälp tidigare och att skolorna rapporterar när det inte fungerar där.

Sekretess

Socialsekreteraren anser inte att socialtjänstens sekretess är för skarp, då denne menar att när det behövs ett samtycke från föräldrarna så får socialsekreteraren oftast det. Socialsekreteraren betonar dock att det är viktigt att de inom socialtjänsten tänker på sekretessen, men menar att som socialsekreterare så är det en vana att ha sekretessen i åtanke. Socialsekreteraren säger att om denne sitter i ett polisförhör och polisen pratar så kan socialsekreteraren fortsätta och senare under andra tillfällen kan det diskuteras igen så länge det gäller ”detta ärendet nu”.

Socialsekreteraren frågades om hur det är att motivera barn och ungdomar och denne svarar att: ”...det är svårt, det är jättesvårt...och ibland blir man frustrerad liksom, riktigt, riktigt frustrerad.... det är viktigt att vara kvar för barnet, och finnas och att fortsätta prata om det som är jobbigt.”

5.2 Analys och diskussion

I detta avsnitt presenterar vi våra frågeställningar med svar från resultaten vid varje frågeställning. Eftersom denna uppsats huvudsakligen handlar om samverkan mellan polis och socialtjänst kommer har vi valt att analysera den delen med hjälp av samverkansteori. De andra frågeställningarna har inte analyserats med hjälp av en teori utan har mer deskriptiva svar, som en slags inramning av resultaten. Samtliga frågeställningar är utifrån intervjupersonernas egna perspektiv.

Vår första frågeställning var:

- Hur fungerar samverkan och samarbetet mellan socialtjänst och polis när ett barn misstänks för att ha begått ett brott?

Resultatet som vi genom intervjuerna fått fram visar att samverkan mellan socialtjänst och polis ser väldigt olika ut för de olika kommunerna. I Lillstad hade de berörda myndigheterna kommit längre i utvecklingen av samverkan och samarbete, än vad de hade i Storstad. I Lillstad ser samarbetet annorlunda ut då socialtjänsten har en socialsekreterare på polishuset ett antal dagar i veckan. I Lillstad finns även två poliser som arbetar med yttre tjänst som är specialiserade på barn och ungdomar och har

mycket kontakt med socialtjänsten. I Storstad skiljer sig uppfattningarna mellan polis och fältsekreterare gällande samverkan och samarbete. Polisen menar att det blir svårt att samarbeta på ett bra sätt på grund av att det sitter så pass många socialsekreterare som arbetar just med barn/ ungdomar som begår brott. En uppfattning från polisen är att det inte blir ett kontinuerligt samarbete med socialsekreterarna då det hamnar hos olika varje gång, vägen blir för lång det kan inte byggas upp några relationer. Däremot så tycker fältsekreterarna att saker och ting alltid kan bli bättre, men det är mer en fråga om tid och resurser men de anser sig ha en god relation till ungdomsutredarna på polisen. En fältsekreterare påpekade att om de professionella väljer att se möjligheterna så kan polis och socialtjänst åstadkomma mycket ihop. Polisen har synpunkter på socialtjänstens medverkan vid förhör, och de säger att det är en stor vinst för socialsekreterarna att närvara. Polisen säger att socialsekreterare i Storstad sällan medverkar vid förhör, och att det bidrar till att samarbetet försvåras. I lagtext står det att socialsekreterare skall närvara vid polisförhör när ett barn misstänks för att ha begått ett brott, om det inte är till men för utredningen eller om det föreligger särskilda skäl (Lag 2010:478). De intervjuade inom socialtjänsten anser att de blir underrättade om polisförhör med för kort varsel och att de då får svårigheter i att närvara. Socialsekreteraren i Lillstad förklarar att det har varit svårt att bygga upp samarbetet mellan polis och socialtjänst, och det är mycket på grund av att lagarna myndigheterna emellan är så olika.

Båda kommunerna arbetar mycket med samverkansgrupper så kallade spindelmöten, då samlas personer från polis, socialtjänst, kyrkan, fritidsgård och skola för att diskutera om det är något speciellt som hänt, eller något speciellt barn som de är oroliga för.

När intervjupersonerna frågas angående om det finns några mål, riktlinjer eller bestämmelser gällande samarbete och samverkan var de generellt sett ovetandes om detta. En polis tror att det i någon lagtext inom socialtjänsten står att socialförvaltningen ska samverka med polisen, och att det står i någon i polisens handlingsplaner att polisen ska samverka med socialtjänsten. Några av de andra intervjupersonerna nämnde några lokala riktlinjer som de trodde fanns, men nämnde dock inget om det som står i lagtext. I lagtext står det att polisen skall samarbeta med andra myndigheter och organisationer (PL 3§). I Socialtjänstlagen är det skrivet att socialtjänsten ska medverka i samarbete med andra samhällsorgan (SoL 3kap 1§).

Som Danermark (2003) skriver att i dagens samhälle är de olika myndigheterna tvungna att samverka och samarbeta med varandra för att kunna lösa problemen i samhället. Som det framgår i resultatet av intervjuerna nämner alla intervjupersonerna att det är viktigt med samverkan, för att det i sin tur ska bli bättre för barnen. På grund av tid och resurser så uppnås inte den samverkan som de intervjuade personerna önskar skulle finnas. Danermark (2003) skriver även om olika faktorer som kan påverka samverkan mellan myndigheterna så som olika regelverk och lagar. Enligt polisen tyckte de att sekretesslagen är alldeles för hård och sträng, om den hade varit lindrigare kunde de samarbetat betydligt mer och lättare. Medan fältsekreterarna och socialsekreteraren inte alls tyckte att den utgjorde något hinder.

Danermark skriver även om faktorer som måste lyftas upp gällande samverkan, där bland annat att målen med samverkan kan vara vagt formulerade. När intervjupersonerna fick frågan om det fanns speciella mål, riktlinjer och bestämmelser gällande samverkan myndigheterna emellan, svarade de att det inte direkt finns några, och att de inte har så bra koll på dem. Polisen i Storstad tyckte att socialtjänsten skulle vara mer närvarande vid förhör med den unge för att det är så stor vinst för socialtjänsten, samt ett stöd för den unge. Medan socialtjänsten önskade att de gick menar på att på grund av tidsbrist och resurser går det inte. Detta står dock enligt lag att socialtjänsten ska medverka vid förhör om den unge är under 15år (LuL 34 §, Notisum).

Clevesköld, Thunved & Thunved (2007) skriver att för att samarbetet mellan de myndigheter som handlägger ungdomsärenden ska fungera och utvecklas så måste de olika organisationerna begränsa antalet handläggare. Detta nämnde poliserna som vi intervjuat som ett stort problem, att det sitter alldeles för många handläggare i Storstad som handlägger dessa ärenden. Vilket innebär att de inte kan skapa kontinuitet och goda relationer för ett bra samarbete för de vet aldrig vem som handlägger ärendena, då det oftast är olika varje gång. Clevesköld, Thunved & Thunved (2007) menar på att om handläggarna på socialtjänsten får reda på förhörestiderna och informationen i ett tidigt skede så har de också större möjlighet att medverka, vilket poliserna i Storstad berättade att de skickar med fax upp tiderna och informationen så fort de fått den. Men att fältsekreterarna i Storstad som ska medverka på förhören menar att de är med så kort varsel att de oftast är fullbokade med annat. Vägen uppfattas av intervjupersonerna vara för lång, informationen skickas från polisen i Storstad upp till socialtjänsten i Storstad som sen skickar den vidare till fältsekreterarna i Storstad. Fältsekreterarna menar att om

det hade suttit en socialsekreterare nere på polisstationen som de har i Lillstad skulle vägen för att informationen ska komma fram bli mindre och då underlätta för att kunna vara närvarande vid förhören av barnen.

En förklaring till varför samverkan fungerar sämre i Storstad kan vara att tre faktorer inte har identifierats, diskuterats och lyfts fram; kunskaps och förklaringsmässiga faktorer, formella och informella regler samt de olika organisatoriska situationerna. För att få en bättre samverkan mellan polis och socialtjänst krävs alltså att de professionella framförallt för en diskussion kring ämnet. Det kan också vara så att socialförvaltningen är starkt politiskt styrt vilket då i sin tur hämmar en god samverkan eftersom socialförvaltningen bevakas i alla sina beslut (Danermark och Kullberg 1999).

Graden av samverkan i Storstad är som Westrin kallar det: koordination eller samordning vilket innebär när varje myndigheters insatser läggs ihop med varandra för att uppnå det bästa resultatet. Däremot kan det tyckas att graden av samverkan i Lillstad mer är av en slags integration eller sammansmältning då två organisationer slås samman och de flesta uppgifter blir gemensamma. Detta eftersom de gör mycket tillsammans, de sitter under samma tak och har en relation till varandra som gör att de kan samverka på ett bättre sätt.

Som Danermark påtalar kan det lätt bli en konflikt mellan polis och socialtjänst eftersom polisen kan få en vårdande roll gentemot barnet och detta gör då att polis och socialtjänst hamnar i konkurrens med varandra. Från vissa respondenter kunde vi ana en tjugig underton som skulle kunna härledas från denna konkurrens.

I intervjuerna blir det tydligt att intervjupersonerna anser att en socialsekreterare som befinner sig på polisstationen ett antal dagar i veckan hade varit lösningen på problemen med samverkan. Intervjupersonerna säger dock att det handlar om resurser och tid, och det kan härledas till de skilda ekonomiska intressen som både Westrin och Danermark tar upp, men om samverkan är dålig och var och en jobba med målen på sitt sätt resulterar det ofta att det blir större ekonomiska kostnader.

Socialtjänsten och polisen har i grund och botten samma mål med deras arbete, och det är att barnen inte ska begå ett brott igen, men i intervjuerna ser det ut som att de olika myndigheterna har olika sätt att se på det och olika sätt att nå målen. Socialtjänst och

polis behöver förutom klara mål ha utvecklade arbetsmetoder och kunskaper som kan visa sambandet mellan målen och metoderna för arbetet (Bång & Rudenstam 1984).

När intervjupersonerna fick frågan att om de skulle spåna fritt hur skulle samverkan mellan socialtjänsten och polisen se ut då. De önskar att de skulle finnas mer resurser samt att fler organisationer skulle vara mer inblandade så som skolan. Storstads fältsekreterare önskar att de hade en och samma person som jobbade med dessa ärenden och arbetade delvis nere på polisstationen. Det är så de har det i Lillstad. Inriktningar på den enskilde individen och individuella handlingsplaner är något som efterfrågas från fältsekreteraren i Lillstad. Men framför allt det som nämns från både fältsekreterarna och polisen är att socialtjänsten skulle vara mer delaktiga i förhören med barnen.

Vår andra frågeställning var:

-Hur blir barnets upplevelse och hur får barnet sin röst hörd när det misstänks för ett brott?

De olika intervjupersonerna är överens om att barnets upplevelse är individuell när det misstänks för ett brott. Intervjupersonerna säger att barnet/ den unge ofta är mycket nervöst över vad som ska hända hos polisen eller på socialtjänsten, men att det beror på om det är första gången som denne misstänks för ett brott eller om det hänt tidigare. Har barnet misstänkts för brott tidigare så är de ofta mer avslappnade och ”sätter upp en fasad”. Intervjupersonerna är även samstämda vad det gäller att ha barnets bästa i fokus när de arbetar. Enligt barnkonventionen artikel 3 ska barnets bästa alltid komma i första rummet. De professionella betonar att det är viktigt att lyssna på barnet och låta det berätta deras upplevelse och version om vad som har hänt, men även för socialtjänsten att försöka förstå varför barnet hamnat i den situationen. I barnkonventionen artikel 12-15 står det att barnet har rätt att säga sin mening i frågor som berör det. Polisen säger dock att deras huvudsak är att se till så att brottet klaras upp, men att de tar en stor hänsyn till barnet.

Vår tredje frågeställning var:

-Hur använder de professionella barnperspektivet när ett barn misstänks för ett brott?

En av fältsekreterarna berättar att polisen som jobbar med barn ska vara speciellt utbildad för att ha samtal med barn, och anser att det är mycket viktigt att socialtjänsten kan vara med vid samtalen hos polisen, för barnets bästa. Poliserna som vi har intervjuat berättade dock att de inte har någon speciell utbildning för att arbeta med barn. De professionella informerar vårdnadshavare om att de har rätt till en advokat som kan försvara barnet, eftersom det är många vårdnadshavare som inte vet om vilka rättigheter de har. En fältsekreterare säger också att de beroende på barnets ålder måste anpassa sig på olika sätt, till exempel att de inte pratar på samma sätt till en 11-åring som till en 17-åring.

Polis 2 anser att sekretessen inom socialtjänsten är för sträng, och tycker att det försvårar arbetet med barnen och att de missar viktiga delar för barnets bästa. Socialsekreteraren tycker dock att sekretessen inte är ett hinder i samarbetet med andra instanser, likaså fältsekreterarna och de säger att sekretessen skrivs bort i samråd med vårdnadshavarna i de fall där det behövs. Alla inom de olika myndigheterna vill barnens bästa, och polisen tycker då att sekretessen borde vara mildare mellan polis och socialtjänst. Intervjupersonerna hos polisen säger att de med tanke på barnperspektivet är klädda i vanliga kläder för att avdramatisera händelsen för barnet. Polisen berättar också att de anpassar sig efter barnets behov i de olika situationerna. Det ska vara särskilda utredare hos polisen och det är särskilda rum anpassade för barn som de håller förhören i. Ett barn som begått ett brott har enligt barnkonventionen rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och stämmer överens med barnets mänskliga rättigheter och friheter, enligt intervjuerna har de professionella alltid barnets bästa i åtanke när de utreder och väljer insatser för ett barn.

Vår fjärde frågeställning var:

-Vilka insatser vidtar myndigheterna på kort och lång sikt för barn som begått brott?

Fältsekreterarna berättar att socialtjänsten är skyldig att öppna en utredning om det finns ett behov av det, men att fältsekreterarna arbetar med frivillighet hos familjerna. I båda

kommunerna finns det olika typer av behandlingsprogram, allt från familjebehandling till impulskontrollprogram. Fältsekreterarna berättar att de ofta slussar vidare barn eller ungdomen till psykiatri. Andra insatser är kriminalitetsprogram samt drogkontroller och drogprogram. Om det finns ett barn som någon är orolig för, kan socialtjänst tillsammans med till exempel skola, barn- och ungdomspsykiatri eller andra instanser kalla till ett möte och då i samråd med vårdnadshavare skriva bort sekretessen. En gemensam uppfattning inom socialtjänsten bland intervjupersonerna är att i den mån föräldrar och barn är motiverade till en förändring så når insatserna sitt mål. Är det däremot så att både föräldrar och barn är omotiverade, det kan vara att de är i en kris eller att de av olika anledningar inte orkar, kan det vara svårt att motivera dem att nå målet. Ibland behöver de då backa i sin profession och kanske göra något annat, och eventuellt omvärdera ett beslut som tagits.

6. Slutsatser

Samverkan och samarbete mellan polis och socialtjänst är något som ser mycket olika ut i de kommunerna som vi har undersökt. I den ena kommunen har de byggt upp ett bra samarbete genom åren, men menar att de ändå alltid kan bli bättre. I den andra kommunen är det främst polisen som är missnöjda med samarbete och samverkan mellan dem och socialtjänsten. Socialtjänsten menar dock att det behövs mer tid och mer resurser för att kunna bygga upp ett bättre samarbete. Som Clevesköld, Thunved, Thunved (2007) skriver är en förutsättning att ett samarbete ska fungera mellan de myndigheter som handlägger ungdomsärenden, att varje myndighet begränsar antalet personer som handlägger ungdomsärendena. Detta påpekar även polisen eftersom de anser att det är för många i den ena kommunen som arbetar med dessa ärenden. Eftersom personerna med tiden blir skickligare på att handlägga och de får erfarenheter kring dessa barn och de blir till en stor vinst. Samt att de relationer som skapas vid detta arbete är svåra att uppnå annars. Tiden är oerhört viktig vid ärenden, blir socialtjänsten underrättade tidigt har de också möjligheten att medverka under förhören samt finnas som stöd för den unge och få information om brottet och dess händelse. Samt skapa en kontakt med den unge och dennas vårdnadshavare för att sätta in de stödinsatser som behövs (Clevesköld, Thunved & Thunved 2007).

Socialtjänst och polis anser att de är bra på att använda sig av barnperspektivet, polisen har t.ex. civila kläder för att avdramatisera händelsen för barnet. Socialtjänst och polis pratar på ett annat sätt till ett barn än till en vuxen. Socialsekreteraren som vi intervjuat sa att socialtjänsten alltid kan bli bättre på barnet i centrum. Alla de inblandade professionella i denna undersökning var överens om att upplevelsen är olika från barn till barn.

Insatser som görs för barnet och dess familjer är bl.a. enskilda samtal, familjebehandling, drogprogram och impulskontrollprogram. Två fältsekreterare uttryckte att det är viktigt att ”spela på barnens/ ungdomarnas arena”, för att kunna hjälpa dem, och att det även är viktigt att motivationen finns där hos barnet och hos föräldrarna för att någon förändring ska kunna ske i barnets beteende.

Polis och socialtjänst har ibland informationsträffar för föräldrarna i skolorna. Polis och fältgrupp träffas ibland för att diskutera om något särskilt är på gång. Förutom detta visade det sig i denna studie att socialtjänst och polis inte har stor samverkan gällande barn och ungdomar som misstänks för brott. Det tycks inte finnas några särskilda aktiviteter för att förhindra brottslighet kring barn och ungdomar, inte heller tycks det finnas något samarbete kring socialtjänst och polis för att förhindra att brott begås igen av ett barn.

Vad gäller de inom socialtjänsten som vi har intervjuat har de haft socionomexamen, men ingen vidare utbildning för att arbeta med barn/ ungdomar som misstänks för att ha begått ett brott. Poliserna som vi har intervjuat har polisexamen men de har inte heller någon speciell utbildning för just dessa barn.

Något som kommit upp i denna studie är att en del av intervjupersonerna anser att sekretessen inom socialtjänst försvårar arbetet mycket. De anser att om skola, polis, socialtjänst och andra inblandade myndigheter får prata fritt vad det gäller barn som de är oroliga över så hade det lett till ett bättre samarbete och det hade blivit bättre för barnen. Några inom socialtjänsten menade dock att de tycker att det fungerar bra att skriva bort sekretessen med samtycke från föräldrar om det finns något barn som oroar dem. En annan inom socialtjänsten sa att det finns så mycket de kan göra ändå, om de väljer att se de vägarna. En polis tyckte att det ofta glöms bort en sak, och det är att alla myndigheter vill dessa barns bästa.

7. Diskussion

Vi, författarna till denna uppsats, anser att det borde finnas mer förebyggande arbete för att barn och ungdomar från första början inte ska behöva hamna på detta sidospår, utan att ett barn eller en ungdom som far illa borde ”upptäckas” redan tidigare. Det som då är viktigt, enligt oss, är att framförallt skolor larmar tidigare till socialtjänsten när ett barn har ett socialt avvikande beteende, för att socialtjänsten då ska kunna arbeta med detta barn och med barnets familj och se vad som är orsaken till problemen. Detta var också något som togs upp av socialsekreteraren som vi intervjuade. Det som också, enligt oss, är viktigt är ett samarbete mellan polis och socialtjänst som innebär att de skapar en relation till de unga i samhället och bidrar med mycket information om alkohol, droger och kriminalitet. Vi tror att det i ett samarbete mellan dessa myndigheter skulle vara bra att aktivera ungdomar och ha vardagliga kontakter med dem, vilket troligtvis skulle bidra till att problem hos den unge skulle visa sig tidigare.

Tydligare mål, riktlinjer och bestämmelser vore troligtvis bra vad det gäller samverkan och samarbete mellan de olika parterna och att personalen inom de olika myndigheterna påminns om dessa emellan åt.

Något som vi tror är viktigt att förstå vad det gäller arbetet med dessa unga, som intervjupersonerna påtalade i intervjuerna, är att de olika myndigheterna vill deras bästa. Dock har de olika professionerna olika sätt att se på det, vi tror då att det gäller att de synkar sina perspektiv för att kunna åstadkomma bra resultat tillsammans.

En annan sak som vi funderat över är att intervjupersonerna pratade mycket om socialtjänstens möjligheter att närvara vid polisförhör och personerna från socialtjänsten sa att det är svårt eftersom faxhanteringen är långsam inom socialtjänsten och att polisen kallar till polisförhör kort tid innan själva förhöret är. Vi tänker att detta borde vara en enkel sak att åtgärda för att det i sin tur kunna göra det bättre för barnet och kunna ge socialtjänst och polis en bättre uppfattning av hur barnet har det

Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) *Handbok i kvalitativa metoder* . - Malmö : Liber AB

Alvesson, Mats & Sköldböck, Kaj(1994) *Tolkning och reflektion- vetenskaps filosofi och kvalitativ metod*. - lund : Studentlitteratur, 1994.

Andersson Malin, Borg Niklas & Grossman Thomas(2010:2) *Om hot och våld i fältarbete*. - RiF- rapport

Andersson, Tommy (2001:15)*Kriminell utveckling- tidiga riskfaktorer och förebyggande insatser* : BRÅ-Rapport

Bång, Eivor & Rudenstam, Nils-Gunnar(1984) *Betingelser för samverkan*, Socialmedicinsk tidskrift. Nr: 3-4

BRÅ-rapport Kriminalstatistik (2010)

Bryman, Alan Samhällsvetenskapliga metoder(2011)- Malmö : liber - Andra upplagan.

Carpelan, Söderholm Kerstin & Runquist, Weddig (red.)(2002) *Statens institutions styrelse* Västervik : Ekblad & co.

Clevensköld Lars, Thunved, Anders & Thunved, Birgit (2007) *Samhället och de unga lagöverträdarna* - Stockholm : Norstedts juridik. - Tredje upplagan.

Collins, Randall (2008) *Den sociologiska blicken- att se bortom det uppenbara* Studentlitteratur, 2008.

Danermark, berth & Kullberg, Christian (1999) *Samverkan- välfärdstatens nya arbetsform* - Lund : Studentlitteratur

Danermark, Berth (2003) *Samverkan- himmel och helvete* Växjö : Grafiskapunkten AB.

Davidson, Bo & Patel, Runa (2003)*Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*- Lund : Studentlitteratur - Tredje upplagan .

Ekman Stig, Thullberg Per & Årmark, Klas (1993) *Metodövningar i historia- historisk teori,metod och källkritik*. - Lund : Studentlitteratur

Hartman, Jan(2004) *Vetenskapligt tänkande: Från kunskapsteori till metodteori* Lund : Studentlitteratur - Andra upplagan .

Hirschi, Travis (2004) *Causes of delinquency*. - USA : University of California

Jacobsen, Dag ,Ingvar (2002) *Vad, hur, varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen* - Lund : Studentlitteratur

- Jarl Linda, Holmberg Stina & Öberg Jonas (2008:11) *Barn som begått brott: Socialtjänstens och polisens åtgärder* - Stockholm : Bråttsförebyggande rådet
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun* - Lund : Studentlitteratur
- Nygren, pär & Thuen, Harald (2008) *Barn og unges kompetanseutvikling* - Oslo : Universitetsförlaget
- Öberg, Jonas(2007:16) *Barn som begår brott: polisens hantering av misstänkta personer under 15 år.* - Stockholm : Bråttsförebyggande rådet
- Riksförbundet för,fältarbete (2010:1) *Fältarbete och forskning- en sammanställning av forskning som gjorts på fältarbete i Sverige:* Riksförbundet för fältarbete.
- Ritzer, George (2008) *Sociologisk teori-* Malmö : Liber.
- Sarnecki, Jerzy(2009) *Introduktion till kriminologi* - Lund : Studentlitteratur
- Tärnfalk, Michael(2007) *Barn och brott- en studie om socialtjänstens yttrande, straffprocess för unga lagöverträdare* - Stockholm : Print center.
- Vetenskapsrådet u.å. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*
- Westrin Claes-Göran(1984) *Samverkan mellan primärvården och socialtjänsten: Erfarenheter från en internationell studie,*Socialmedicinsk tidskrift.Nr 3-4.
- Westrin Claes-Göran(1986) *Social och medicinsk samverkan- begrepp och betingelser* Socialmedicinsk tidskrift. Nr: 7-8.

Internet:

Aftonbladet, hämtat den: 2012-03-02, 13:00 av Mikael Rying
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article14075879.ab>

Rapport, hämtat den 2012-03-12, 12.00 ”Kevin-fallet” av: Nina Hjelmgren
<http://ninahjelmgren.com/dok/Kevin-fallet.pdf>

Rapport, hämtat den 2012-03-12, 12.15 Arvika efter Kevin av: Nina Hjelmgren
http://ninahjelmgren.com/dok/Arvika_efter_Kevin.pdf

Svensk författningssamling (SFS)

SFS:2009:400 Sekretesslagen

SFS:1984:387 Polislagen

SFS:1964:167 Lag med särskilda bestämmelser om unga

SFS: 2001:453 Socialtjänstlagen

Paulsson, Rönnbäck Erik (2011) Barn tros ha dödat en fyraåring i Ljungby, Svenska dagbladet
(Publicerad den 14 december) hämtat den 10 februari 2012 kl 11.30.

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/direktrapport-presskonferens-i-ljungby_6708899.svd

Barnkonventionen, hämtat den 2012-04-26, 12.30

http://barnkonventionen.se/?page_id=9

Bilaga 1

Samverkan mellan socialtjänst och polis när barn misstänks för brott- en kvalitativ studie

Kristianstad 2012-04-22

Högskolan Kristianstad

Sektion för hälsa och samhälle

Socionomprogrammet

Samtyckesbrev

Till dig som arbetar med barn som misstänkts för brott på socialförvaltningen och polisen.

Vi är två studenter på socionomprogrammet i Kristianstad, och gör nu vårt examensarbete på vår sjätte termin. Vi ska genomföra en vetenskaplig studie inom ramen för socialt arbete. Vi har blivit särskilt intresserade av barn som begår eller misstänks för brott. Vårt syfte med vår studie är att undersöka hur socialtjänst och polisen samverkar och samarbetar när ett barn misstänks för att ha begått ett brott. Våra funderingar berör då även hur det blir för det misstänkta barnet. Vi skulle vilja göra intervjuer med socialsekreterare/fältsekreterare/poliser som arbetar med barn som misstänkts för brott. Om Du inte har något emot det kommer intervjun att bandinspelas, för att det blir svårt för oss att få med all viktig information med att endast anteckna.

Dina åsikter och erfarenheter är viktiga och vi skulle gärna se dig som deltagare i denna studie. Om Du väljer att delta i denna undersökning, ska du veta att Din medverkan är frivillig och att Du när som helst har rätt att avbryta din medverkan.

Intervjun kommer att ta ungefär en timme, och hoppas att Du skulle vilja avvara den tiden. Därefter kommer vi att transkribera och analysera den för att sedan använda den datan i vår studie. Så långt som möjligt kommer Du som intervjuperson att avidentifieras. När examensarbetet är klart kommer det att tryckas vid Högskolan i Kristianstad, och om önskemål finns kommer Du att tilldelas ett exemplar.

Vänliga hälsningar

Jonna Persson

Emelie Svensson

(Telefonnummer och adress)

(Telefonnummer och adress)

Handledare: Ann-Margreth Olsson

(Telefonnummer och adress)

Bilaga 2

Intervjufrågor- 1-polisen

1. Skulle du vilja berätta lite om din yrkesroll?
2. Vad har du för kunskap och erfarenhet med att jobba med barn?
3. Hur fungerar det när ett barn misstänks för att ha begått ett grovt brott?
Följdfråga: Vad händer med barnet då de misstänks för brott och kan utgöra fara för andra?
4. Hur skulle du beskriva att samarbetet mellan polis och socialtjänst går till?
5. Har ni några speciella mål, riktlinjer eller bestämmelser gällande samverkan och samarbete att följa då ett barn misstänks ha begått ett grovt brott?
Följdfrågor om ja: Vad för några? Hur strikta är riktlinjerna? Kan man frångå dem?
6. Hur är din syn på hur samarbetet och samverkan fungerar mellan polis och socialtjänst?
7. Hur skulle du vilja att samarbetet och samverkan skulle se ut?
8. Hur tycker du att samarbete och samverkan fungerar utifrån ett barnperspektiv?
Följdfråga: Hur skulle det kunna förbättras utifrån ett barnperspektiv?
9. Hur ser du på barnperspektivet när ett barn misstänks ha begått ett grovt brott?
10. Hur tror du att upplevelsen blir för barnet när de misstänks ha begått ett brott?
11. I vilken mån är familjen med i arbetet med barnet?
12. Hur får barnet sin röst hörd vid eventuella utredningar och insatser? Vilken hänsyn tas till barnets vilja?
13. Gör ni några insatser för barnet (kortsiktigt och långsiktigt)?
Följdfråga om inte: Har polisen någon roll i insatser som socialtjänsten gör?
14. Är det något du skulle vilja tillägga?

15. Hur tyckte du intervjun var?

Bilaga 3

Intervjufrågor - 2- Socialsekreterare/ Fältsekreterare

1. Skulle du vilja berätta lite om din yrkesroll?
2. Vad har du för kunskap och erfarenhet med att jobba med barn?
3. Hur fungerar det när ett barn misstänks för att ha begått ett grovt brott?
Följdfråga: Vad händer med barnet då de misstänks för brott och kan utgöra fara för andra?
4. Hur skulle du beskriva att samarbetet mellan polis och socialtjänst går till?
5. Har ni några speciella mål, riktlinjer eller bestämmelser gällande samverkan och samarbete att följa då ett barn misstänks ha begått ett grovt brott?
Följdfrågor om ja: Vad för några? Hur strikta är riktlinjerna? Kan man frånga dem?
6. Hur är din syn på hur samarbetet och samverkan fungerar mellan polis och socialtjänst?
7. Hur skulle du vilja att samarbetet och samverkan skulle se ut?
8. Hur tycker du att samarbete och samverkan fungerar utifrån ett barnperspektiv?
Följdfråga: Hur skulle det kunna förbättras utifrån ett barnperspektiv?
9. Hur ser du på barnperspektivet när ett barn misstänks ha begått ett grovt brott?
10. Hur tror du att upplevelsen blir för barnet när de misstänks ha begått ett brott?
11. I vilken mån är familjen med i arbetet med barnet?
12. Hur får barnet sin röst hörd vid eventuella utredningar och insatser? Vilken hänsyn tas till barnets vilja?
13. Vilka insatser görs för barnet kortsiktigt och långsiktigt?

14. Anser du att de insatser som görs får den effekt som man eftersträvar?

Följdfråga: Tycker du att insatserna borde vara annorlunda? I så fall, hur?

15. Tycker du att man borde göra något annorlunda för att underlätta för barnet i en sådan situation?

16. Är det något du skulle vilja tillägga?

17. Hur tyckte du att intervjun var?